

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-ci ilin
iyulundan çıxır

№ 170 (5830) 26 dekabr 2020-ci il

Qiyməti 30 qəpik

İradə Tuncay: "Yeni Qarabağnaməni XXI əsr də İlham Əliyev yazdı öz ordusu ilə"

Oziz Nesen

Utanıram,
Şəhidim

Utanıram, Şəhidim
Utanıram.
Yeməkdən,
İçməkdən,
Sənin anan ağlarkən,
Gülməkdən utanıram!
Düşünmə ki,
Unudur
Unutdururuq
Unudanları saxlamaqdan (gizlətməkdən)
utanıram.
SƏN; Vətən üçün, bizim üçün şəhid olarkən,
Səni görməzdən gələnlərdən utanıram!

Üzrxahlıq

Qəzetimizin 24 dekabr 2020-ci il sayında
"Müqəddəs vəsiyyətin yerinə yetirilməsi" adlı
yazında texniki səhvə yol verilib.

Bele ki, "Çox gözəl bilirdi ki, 1870-ci ildə bu
şəhərin əsasını Çingiz xanın nəslindən olan
Pənah xan qoyub" cümləsi əslində "1750-ci il-
də bu şəhərin əsasını Çingiz xanın nəslindən
olan Pənah xan qoyub" kimi olmalı idi. Nöqsan
göre oxucularımızdan üzr isteyirik.

Ərdoğan:
"Putin sözünə
əməl edən, dürüst
insandır"

Vladimir Putin haqqında
da mən də eyni düşüncədəyəm. O, dürüst, sözünə
əməl edən insandır. Adalet.az xəber verir ki, bunu
Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Ərdoğan Putinin onun
barəsində səsləndirdiyi fi-
kırıldan məmənunluğunu ifadə edib: "Türkiyənin
hazırda əlaqələrinin ən
yüksek səviyyədə olduğu
ölkələrdən biri də Rusiadır.

Ümid edirəm ki, əlaqələrimizin səviyyəsi gəl-
cəkdə də davam edəcək. Əgər, ticari balansa bax-
saq, hədəflərimizə qətiyyətlə getdiyimizi görə bilərsiniz".

Qeyd edək ki, bundan
əvvəl Rusiya Prezidenti
Vladimir Putin bəzən Ər-
doğanla bir sira mövzu-
larda əks fikirlərə sahib
olsa da, Türkiyə Preziden-
tinin sözünə əməl edən li-
der olduğunu vurğulayıb.

2021-ci ilin dövlət bütçəsi
birinci oxunuşda qəbul edildi

2021-ci ilin dövlət bütçəsi Milli Məclisin
dünən keçirilən plenar iclasında birinci oxunuşda
qəbul edilib.

Adalet.az-in məlumatına görə, Milli Məclisə təqdim olunan layihədə 2021-ci il icmal bütçəsinin
gəlirləri 23828,1 milyon manat proqnozlaşdırılıb ki,
bu da 2020-ci illə müqayisədə 1 465,1 milyon manat
və yaxud 6,6 % çoxdur.

İcmal bütçənin xərcləri 31 163,4 milyon manat
olacaq ki, bu da 2020-ci illə müqayisədə 855,1 milyon manat
və yaxud 2,8 % çoxdur.

2021-ci ilin icmal bütçəsinin kəsiri 7 335,3 milyon manat təşkil etməklə 2020-ci illə müqayisədə 610,1 milyon manat və yaxud 7,7 % azdır. Kəsir proqnozlaşdırılan ÜDM-in 9,7 %-nə bərabər olacaq ki, bu da 2020-ci illə müqayisədə 1,4 faiz-bənd azdır.

Sabir Rüstəmxanlı,
Xalq şairi

Qarabağa dönüş

Bax: səh.8-9

Aqil Abbas
aqilabbas@rambler.ru

ƏTİ ƏTIMİZDƏN, CANI CANIMIZDAN,
QANI QANIMIZDAN, DİNİ DİNİMİZDƏN
OLAN RÜSTƏM MURADOVA
DIQQİLİ BİR SUAL

Cənab General, böyük bir missiya həyata keçirirsiz, sağ olun. Amma mənim dıqqətli bir sualım var: Qarabağda ermənilərin dağılmış evlərini bərpa edirsiniz, çox gözəl. Onlar üçün yeni qəsəbələr tikirsiniz, bu da lap əliyul əla. Xocalıda da yeni qəsəbə salır və evləri təmir edirsiniz.

Bax: səh.2

Azərbaycanda 1703 nəfər COVID-19-a yoluxub, 36 nəfər vəfat edib

Azərbaycanda koronavirus (COVID-19) infeksiyasına
1703 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb, 4359 nəfər müalicə
olunaraq sağalıb və evə buraxılıb.

Nazirlər Kabinetin yanında Operativ Qərargahdan Adalet.az-a
verilən məlumatə görə, COVID-19 üçün götürülen analiz nü-
munələri müsbət çıxmış 36 nəfər vəfat edib. İndiyədək ölkə-
də ümumilikdə 211 764 nəfərin koronavirus infeksiyasına yo-
luxması faktı müəyyən edilib, onlardan 160 245 nəfər müalicə
olunaraq sağalıb, 2 416 nəfər vəfat edib, aktiv xəste sayı 49
103 nəfərdir. Son sutka ərzində yeni yoluxma hallarının müəy-
yənləşdirilməsi ilə əlaqədar 13 300, ötən müddət ərzində isə
ümumilikdə 2 129 291 test aparılıb.

Günün Lətifäsi

İki qadın söhbət edir:
- Az, ərin sənə pul verir
heç?
- Həə, əlbəttə, nə vaxt
istəyirəm verir.
- Doğrudaaan?! Necə
alırsan ki? Deginən biz də
alaq da, bizimki heç vermır.
- Atəmin xarabasına gedərəm
bir də geri dönmə-
rəm - deyirəm.
- Aha, sonra?
- O da həmin dəqiqa ci-
xarıb yol pulu ve-
rir.

Rusyanın məşhur "Vedomostı" nəşri Prezident İlham Əliyevi "İlin siyasetçisi" seçib

Rusyanın məşhur "Vedomostı" nəşri altı nominasiya üzrə ilin personası ilə bağlı illik xüsusi layihəsinin nəticələrini dərc edib.

Adalet.az xəber verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev nəşrin oxucuları arasındaki səsvermədə "İlin siyasetçisi" seçilib.

Nəşr yazır: "İlham Əliyev haqlı olaraq ordusu 2020-ci ildə inamlı hərbi qələbə qazanan, region miqyasına görə isə əsl triumf əldə edən yeganə lider adlandırmış olaq".

Qeyd edək ki, "İlin siyasetçiləri" nominasiyasının namizədləri siyahısında Türkiye Prezidenti Recep Tayyib Erdoğan, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin, Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko da olub.

ABŞ-ın yeni seçilmiş Prezidenti Joe Biden isə redaksiya seçimi əsasında "İlin siyasetçisi" elan edilib.

Azərbaycanda hərbi xidmətdən tərxis başladı

Səfərbərlik üzrə hərbi xidmətə çağırılmış və təndaşların mərhələli şəkildə tərxis edilməsi prosesinə başlanılıb. Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Səfərbərlik üzrə hərbi xidmətdən tərxisetmə haqqında" sərəncamının Azərbaycan Ordusunda icrası ilə əlaqədar Müdafiə nazirinin müvafiq əmri imzalanıb. Əmrə əsasən, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr tarixli sərəncamı ilə hərbi xidmətə çağırılan hərbi qulluqçular cari ilin dekabr ayının 25-dən 2021-ci ilin aprel ayının 15-dək mərhələli şəkildə səfərbərlik üzrə hərbi xidmətdən tərxis ediləcək.

Hərbi qulluqçular onların yaş həddi nəzərə alınmaqla, mərhələli şəkildə və tərxisetmə dövrlerinə uyğun olaraq tərxis olunacaq.

Qeyd edək ki, zabit və gizirlərin pul təminatı xidmət etdikləri hərbi hissə üçün müəyyən edilmiş artım əmsalları tətbiq edilməklə təyin olunduğu vəziyyə lərə uyğun olan vəzifə maaşları, hərbi rütbelərinə görə maaşlar və digər əlavələrdən ibarətdir.

Əsgər və çavuşlara isə eyni qaydada təyin olunmuş vəzifə maaşlarına əlavə olaraq 360 manat məbləğində aylıq müavinət verilir.

Tərxisetmə ilə bağlı ictimaiyyətə mütəmadi olaraq məlumat veriləcək.

Milli Məclisin növbəti iclasının vaxtı məlum oldu

Milli Məclisin növbəti plenar iclasının vaxtı açıqlanıb.

Adalet.az-ın məlumatına görə, Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, növbəti iclas dekabrın 28-de keçiriləcək.

Növbəti iclasda 2021-ci ilin dövlət bütçəsi ilə bağlı müzakirələr davam etdiriləcək.

Partiyaların maliyyə problemlərinin həllinə dəstək veriləcək

Milli Məclis komitələrinin birgə iclası keçirilib. Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə dən verilən məlumatə əsasən, ictimai birliklər və dini qurumlar, Hüquq siyaseti və dövlət quruculuğu komitələrinin onlayn formatda keçirilən birgə iclasında "Siyasi partiyalar haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə" məsələ ikinci oxunuşa müzakirəyə çıxılıb.

Milli Məclis Sədrinin müavini, ictimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fəzail İbrahimli bildirib ki, qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasında geniş müzakirə olundu və siyasi partiyalar haqqında fikir və mülahizələr irəli sürüldü.

Qeyd edib ki, hazırda humanist bir qanun layihəsi bizim müzakirəmizə verilib.

Layihəyə görə, 17-1-ci maddəyə edilən dəyişiklik yeni çağırış Milli Məclisə keçirilmiş seçkilərdə mandat qazanaraq parlamentdə temsil olunan və yeni qeydiyyatdan keçən partiyaların maliyyə problemlərinin həllinə dəstək verəcək. Yeni qanunda vəsaitin verilmə müddəti müəyyən olunur.

Qeyd olunub ki, bu qanun dövlət bütçəsində siyasi partiyalar üçün ayrılmış vəsaitin bölüşdürülməsində tam ədalətli yanaşmanı ortaya qoyur.

Hər iki komitə üzvlərinin və siyasi partiya rəhbərlərinin iştirakı ilə aparılan müzakirələrin yekununda qanun layihəsi ikinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib.

Nicat Novruzoglu

Nazir: "Növbəti illərdə də pensiyaların artımı davam edəcək"

Bu il sosial müdafiə istiqamətində ayrılan vəsaitin həcmi əvvəlki ildən çoxdur.

Bunu əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev parlamentin dünən keçirilən plenar iclasında deyib.

S.Babayev bildirib ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu nun 2021-ci il bütçəsinin gəlirləri 5 146 030 160,0 manat təşkil edir ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 8 faiz çoxdur.

Nazir vurgulayıb ki, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi Azərbaycan dövlətinin siyasetindən prioritət istiqamətlərdən birini təşkil edib. Nazirin sözlərinə görə, Fondun xərclərinin 95 faizi əhaliyə ödənişlərin payına düşür.

S.Babayev bildirib ki, növbəti ildə əmək pensiyaların orta məbləği 338 manat, yaşa görə peniyaların məbləği isə 370 manat təşkil edəcək. Bu rəqəmlər bu ilin göstəricilərin 13 faiz çoxdur.

Nazir qeyd edib ki, növbəti illərdə də pensiyaların indeksasiyası davam edəcək ki, bu da pensiyaların artımına öz təsirini göstərəcək. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda pensiyaların gələn il 10 faiz indeksasiyasının aparılması planlaşdırılır.

Nicat Novruzoglu

"Ədalət" qəzetinin kollektivi Böyük Qələbəmizin qəhrəmanlarının yaraları sağalana qədər öz əmək haqqlarının 3 faizi "Yaşat" Fonduna köçürəcək.

Aqil Abbas

ƏTİ ƏTİMİZDƏN, CANI CANIMIZDAN, QANI QANIMIZDAN, DİNİ DİNİMİZDƏN OLAN RÜSTƏM MURADOVA DIQQILI BİR SUAL

Cənab General, böyük bir missiya həyata keçirirsiz, sağ olun. Amma mənim dıqqəli bir sualım var: Qarabağda ermənilərin dağılmış evlərini bərpa edirsiniz, çox gözəl. Onlar üçün yeni qəsəbələr tikirsiniz, bu da lap əliyul əla. Xocalıda da yeni qəsəbə salır və evləri təmir edirsiniz.

İmzalanan məlum bəyanata görə, qəçqin və köçkünlər tezliklə öz yurdlarına qayıtmalıdır-lar.

Artıq Ermənistana qəçmiş 40 minə qədər erməniyi Qarabağa qaytarınız. Lap əlinizin içindən gəlib.

Özü də həmin ermənilərin yaşadığı heç bir şəhər və kəndlər Azərbaycan ordusu tərəfindən bombardman edilməyib, raket atəşinə, top atəşinə tutulmayıb. Yalnız şəhərlərin içinde gizlədilmiş hərbi obyektlər vurulub ki, o da çox dəqiqliklə. Uzaqbaşı yanındakı evlərin pəncərə şüşələri qırılıb.

Mümkünsə paylaşın görək Ağdərədə, Əsgəranda, Xocavənddə, Hadrutda və eləcə də Xankəndində neçə yaşayış binası dağıdılib?

Məsələn, yəqin videolarda görmüsünüz, Hadrut qəsəbəsində heç bircə ev də ziyan çəkməyib.

Eləcə də Xocavənddə, hansı ki siz ora Martuni deyirsiniz. Və yaxud o biri şəhər və kəndlərdə.

Və ermənilər nəinki cəbhənin təmas xəttində, eləcə də cəbhədən yüz kilometr uzaq şəhərlərimizə ballistik rakətlər atıblar. Yüzə qədər dinc əhali ölüb, 400-ə yaxın da yaralı var. Tərtərdə bir salamat bina yoxdu.

Bağışla ki, sual dıqqili, amma yazı bir az böyük çıxdı. Sadəcə onu soruşmaq istəyirəm ki, Xocalıda yandırılmış, dağıldılmış azərbaycanlıların evlərini də təmir edirsinizmi? Axı, ermənilər onlara doğma olmayan yurd-yuvalarına qayıtdığı kimi, sizin prezidentiniz, hörmətli Putinin də imzaladığı bəyanatda azərbaycanlılar da Xocavənd, Xankəndinə, Xocavənd, Əsgəranə və Ağdərəyə qayıtmalıdır-lar.

Bir də sizi çox istədiyimdən deyirəm ey, özümüzüküsünüz, bu Araiklə az öpüşün. Həm xəstələnərsiniz, həm də vallah, camaat bu şəkillərə birtəhər baxır ey.

Cavabınızı gözləyirəm. Adı bir dıqqəli suala cavab verə bilməyəcəksinizsə, onda o boyda missiyaya necə rəhbərlik edirsiniz?

P.S. Təbii ki, Azərbaycan dilini bilmirsiniz, növbəti nömrəmizdə və saytımızda bu yazını rusca da dərc edəcəm. Amma mən dərc edənədək Araikə deyin, sizə tərcümə eləsin.

ƏDALƏT •

26 dekabr 2020-ci il

**Aqşin
Yenisey**

Vətənpərvərlik əclafların son sıçınacaq yeridirsə, bəs dünyəviliyin arxasında gizlənənlər kimlərdi?

Vətənpərvərlik, yoxsa dünyəviliyik? Sənət adamı bunların hansını dəstəkləməlidir?

Makendoniya ellinizmindən tutmuş Avropa orientalizminə, rus sosializmindən başlayaraq, ABŞ qlobalizminə qədər dünyanı vahid məkan və vahid insan maketi üzərində inşa etmək düşüncəsi özünü heç bir dövrdə doğrultmadı. Dünyəviliyik ideyası bir utopiyadır! Dünyada "Dünya" adlı bir vətən yox.

Vətənpərvərlik, yoxsa dünyəviliyik?

Cünki adı "vətəndaş" olan, adı "insan" olandan daha dəyərli. Şərqi allahı başqa, Qəribin allahı başqa.

Vətənpərvərlik anlayışı

ideoloji olaraq, toxminən, XVIII əsrin ortalarından başlayaraq, almanların "müsətəsna xidmətləri" sayəsində Avropa millətçiliyinin, az qala, sinonimi kimi siyasi leksikona daxil olsa da, təbii instinkt adlandırma biləcəyimiz qədər qədim bir duyğunun təkmülünün nəticəsi.

Aşağıda mədəniyyət tarixindən verəcəyimiz nümunələrdə də görəcəyimiz kimi, ciddi zəka və nəcib ruh təmsilçiləri tarixin bütün dövrlərində vətənpərvər və dünyəvi deyə bir-birilərinə xor baxan, daha çox şaxsi manafeyə, qrup, kollektiv mənfəətlərinə hesablanmış düşüncələrin deyil, vətənpərvər və dünyəvi olmasından asılı olmayaraq haqqı, ədaləti təmsil edən düşüncənin yanında olublar. Bəzən ədalətsiz, vətənpərvərlikdənsə ədalətli dünyəviliyi, bəzən də haqsız dünyəviliyidənsə haqlı vətənpərvərliyi müdafiə ediblər.

XVI əsrde bütün Avropa yeni keşf olunmuş Amerika qitəsində yağmamalar, qötüliyin törədib, skalp zənginliyi ilə öyünləndə ispan teoloqları Bartolome de las Kasas, Vittorio kimi dövrünün aydınları öz ölkələrini bu vəhşiliklərdə yaxından iştirak etdiyi üçün lənətləyirdilər. Onlar "köhnə qitə"nin deyil, "yeni torpaqların" təessübünə çəkildilər.

Halbuki bu aydınlar, ümumiyyətle, "yeni torpaqlarda" yaşayın və təcavüze məruz qalan insanların kim olduqlarından belə xəbərsiz idilər. Onlar çörəyini yedikleri vətənləri İspaniyanın deyil, üzünü belə görmədikləri Amerikanın yanında idilər. Ədalət belə tələb edirdi. Da Vinçinin, Mikelancelonun yaradıcılıqla məşğul olduğu zamanlarda Florensiya indiki Vatikan kimi İtalya ərazisində müstəqil respublika idi. Qeyd edim ki, çəqədə Avropa bu balaca və varlı respublikanın "şinelindən" çıxdı.

Renessans illərində

Florensiya ilə papa Roması arasında hakimiyyət uğrunda gərgin mübarizələr gedirdi. Cirolamo Savonarola kimi qatı din rəhbərlər ev-əv gəzərək küfr bildikləri

bütün sənət əsərlərini yığışdırırdılar. Nəhayət, 1512-ci ildə İtaliya (o vaxtkı Papa dövləti) ordusu Florensiyanı işğal etdi və Florensiya müstəqilliyini itirdi.

Həmin günlərdə bu balaca respublikada elit Medici ailəsinin pulları ilə Renessansı yaranan və təmsil edən aydınları iki qismə bölünmüşdülər; Florensiyanın başına gələnlər laqeyd olanlar və Florensiyanın fəlakətlərinə biganə qala bilməyənlər. Laqeydlərin başında Da Vinçi golirdi, narahat olanların lideri isə Mikelancelo idi. Bic doğulan Da Vinçi bəşəri perspektivi seçirdi. Aristokrat ailədən gələn Mikelancelo isə onu Florensiyaya xəyanət etdiyi üçün söyürdü.

Bir-birilərinə yaradıcı paxıllıq hissi ilə də nifrət edən bu yaşlı "Mono Liza" ilə gənc "David" həm də vətənpərvərlik və dünyəviliyik seçimlərinə görə düşmən idilər. Bu davada Mikelancelo gəncliyi və azadlığı təmsil edirdi, Da Vinçi isə qocalığı və rəhatlığı.

Bu dəfə ədalət vətənpərvər Mikelancelonun tərəfində ididi; cünki Florensiya mü-

təqiliyini itirsəydi qatı katolik Romanın hegemonluğu dünyani Renessans deyə bir dövrdə məhrum edə bilərdi, ya da bu iş çox yubanardı.

1870-ci il Fransa-Almaniya müharibəsinə

döyüşü kimi qoşulsada, gözlərinin zəifliyi ucbatından bu mühəribədə şairənə təxəyyülü ilə iştirak edən, gerçək vəzifəsi isə yaralı xəstələrə "tibb bacısı" kimi baxmaq olan, Uill Dürant demiş, "qız ruhlu" Nitsse Almanıyanın mühəribə çağrışına səs verəndə bir vətənpərvər idi. Bu mühəribədə minlərlə almanın, fransızın öldürülməsinə haqq qazandıran çağrışların müəllifi idi. Hətta Nitsse Vaqnerə nifrətinin səbəbini də özünün vətənpərvərliyi ilə izah edirdi: "Mənim Vaqnerə nifrət etməyimin səbəbi Almanıyanı aşağılamasıdır".

Ancaq biz onu bu mühəribədən 20 il sonra İtaliyanın Turin şəhərində bir kəndlənin qamçılaşığı yabisinin halına necə ağladığını görəcəkdi. Yaxud "Zərdüst belə deyirdi" əsərinin sonunda onun İsa humanizmini belə kölgədə qoyan dünyəvi qardaşlıq mesajlarını oxuyacaqdıq. Almaniya uğrunda öldürülən minlərlə doğma insan və beşaltı qamçıya "qonaq" edilən yad bir yabi. Və birindən qürur, o birindən kədər duyan nəhəng Nitsse. Öldürülen Fransız əsgərinə alman vətənpərvəri, qamçılanan yabiya dünyəvi şəxsiyyətin gözü ilə baxan Nitsse.

1870-ci il mühəribəsində ölkəsinin Fransaya qarşı başlığı mühəribəsinə qaçan Nitsse ədalətin yanında ididi, cünki həmin dövrdə Fransa özünü Avropanın ağası kimi aparırdı və Prusiyaya da mühəribəni Fransa elan etmişdi. Qamçılanan yabi qucaqlayanda da Nitsse yenə haqqını, ədalətin yanında ididi. Cünki o arabaya qoşulmuş dilsiz-əgizsiz heyvanın haqqını həmin anda yer üzündə, elə gəy üzündə də müdafiə edəcək Nitssedən başqa heç bir tanrı yox idi.

Əlbəttə, bu mövzuya aid mədəniyyət tarixində yüzlərlə misallar sadalamaq olar. Ancaq özünü mədəniyyət tarixinə qarşı qoynan insanlar üçün bunun bir mənası varmı?

Bu da növbəti sual-cavabımızın mövzusu olsun.

Kulis.az

Aqil Abbas

ON İKİ İMAMA AğLAYANDA BİR DƏFƏ DƏ YEZİD ÜÇÜN AğLAYIN

Lətifəsi uzaq olsun, baxıram
saytlarda və internet TV-lərdə
Azərbaycanda icra başçısı qal-
mayıb, hamısı söylür, təhqir edi-
lir və sair və ilaxır.

Əvvəla, yerində olmayan icra
başçıları var, onlarla bağlı da
dövlət, bir də DTX məşğuldu. Bu
işləri buraxın onların üstünə.

İcra başçılarını on çok ona görə
söylür ki, guya şəhid ailələ-
rinə və yaralılara laqeyddilər. Əs-
lində problemlər var, amma yazı-
lanlar kimi deyil. 44 günlük mü-
həribə dövrü üç dəfə cəbhə bölgəsində
olmuşam. Füzulidən başlayıb Xocavənd, Beyləqan,
Ağcabədi, Ağdam və Tərtəri gəz-
mişəm, baş verən hadisələrin
birbaşa şahidiyəm. Şəhid dəfn-
lərində də iştirak etmişəm, yasla-
rında iştirak etmişəm, hər şeyin
şahidiyəm. Hərçənd ki Milli Məc-
lisidə tövsiyyə olunmuşdu ki,
mühəribə dövrü deputatlar şəhəri
tərk etməsinlər. Amma mən
getdim, getməyə bilməzdim. Bu
barədə ayrı bir yazı yazacam və
bir hesabat verəcəm. Tövsiyyəye
qulaq asmadığımı görə İntizam
komissiyası məni cəzalandıra-
caqsa cəzalandırsın, qəbulumdu.
Hətta Milli Məclisin qapalı on-
layn iclasında da bu məsələ ilə
bağlı çox kəskin çıxış etmişəm.
Getdiyim bölgəni hələ qoyuram
bir kənara.

Cəlilabad rayonundan 96 şə-
hid var, nə qədər də yaralı var,
bu barədə dəqiq məlumatım
yoxdu. Hazırda rayonun icra
başçısı vəzifəsi də boşdu. Və icra
hakimiyyəti rəhbərliyi bunların
qayısına qalmalıdır. İcra hak-
imiyyətinin ehtiyat fondu var-
mı? Yoxdur. Deyəcəksiniz ki, ay-
rüşvət alırlar, filan və sair. Əvvə-
la, 2018-ci ildən bəri icra başçı-
ları dəqiq müəllim işləyir. Və müəllim
işləməyənlər də DTX
məşğuldu. Və yaxud Lənkərəni
təqid edirlər. İcra başçısı hansı-
sa bir şəhidin dəfnində iştirak
etməyib. Ola bilər. Bəlkə dövlə-
tin ayrı hansısa bir tədbiri var-
mış, bunu heç kim nəzərə almır.

Nə isə, gələk təmas xəttində-
ki rayonlara, mənim özümün
mühəribə dövrü gəzdiyim rayon-
lara. Həm Füzulidə, həm Xocavənddə,
həm Beyləqanda, həm Ağcabədi, həm Ağdamda, həm
də Tərtərdə bir çox dəfnlərdə və
yas mərasimlərində iştirak eləmi-
şəm. Olub ki mənim iştirak etdi-
yim yasda icra başçısını və ya
Aparatın işçilərini görməmişəm.

Amma yas sahibləri ilə səhbət-
dən məlum olub ki, başçılar və
Aparat işçiləri dəfnədə iştirak
ediblər, yasda da olublar və bu
yasın yükünü onlar çəkiblər.

Məsələn, iki fakt söyləyim. Ağ-
cabədidən döyüslərdə 760 MAXE
(bilmirəm bu rəqəmi yazmaq
dövlət siridi, yoxsa yox) və nə
qədər könülli iştirak edib. Onla-
rin ailələrinə həm yardım gön-
dərilib, həm də müəyyən miq-
darda pul da verilib.

Və yaxud Ağdamdan. Döyüş-
lərdə 3 min ağdamlı MAXE iştir-
ak edib və nə qədər də könülli.
Ağdamda da onlara xüsusi diq-
qət və qayğı göstərilib. Eləcə də
Füzulidə, Bərdədə, Xocavənddə,
Beyləqanda və Tərtərdə.

Ən çox söylənlərin biri də deyək
ki, Tərtərin icra başçısı Müstəqim
müəllimdi, təəssüf ki, familiyası-
ni bilmirəm. Və mühəribə dövrü
bu şəhərə və kəndlərinə 20 minə
qədər raket, minamoyt və top
mərmisi düşüb. Şəhər demək
olar ki, darmadağın edilib. Amma
mühəribə vaxtı iki dəfə həmin ra-
yonda oldum, icra başçısı ilə bir
stəkan çay içdi, gəydən də mər-
mi töküldü. İcra başçısının
otağında bir divan vardi, orda ya-
tirdi. Ola bilər ki, o da hansıa şə-
hidin dəfnində iştirak edə bilmə-
sin. Amma yəqin ki, özü və Apar-
atı yaslarında iştirak edib və təbii
ki, yasları da yola verib.

Söyəndə və döyəndə özünüzü
həmin söyüdünüz və döydüyü-
nüz adamların yerinə qoyun. Ye-
ni ildən başlayaraq həm mühari-
bədən 10-15 gün əvvəl, həm mü-
həribə dövrü (3 dəfə gəzdiyim)
rayonlar haqqında və şahidi ol-
duqların haqqında, həm də mü-
həribədən sonra olduğum rayon-
lar haqqında ayrı-ayrılıqda yazı-
yazacam.

Bilirəm, məlum yerdən idarə
olunan tollar başlayacaqlar mə-
nim əleyhimə yazmağa. Yazın,
qaqalar, nə istəyirsiniz. Amma
mən də nəzərinizə çatdırıram ki,
həm mühəribədən əvvəl, həm
mühəribə vaxtı nə qədər şəhid
ailələrinə və yaralı əsgərlərimizə
yardım etdiyim barədə bir kelmə
yazmayacam. Sağ əlin verdiyini
sol əl bilməməlidir. Hətta icra
başçıları çəşirdilər ki, Məllim, bu
vəziyyətdə döyükən bölgəsinə gəlir-
siniz və şəhid ailələrinə xüsusi
diqqət göstərisiniz.

P.S. Bütün şəhidlər bizim üçün
Kərbəlada şəhid olmuş Peyğəm-
bərin nəvəsi İmam Hüseynin
nəsl-i-nəcabətidir, bizim azərbay-
canlılarının seyidləridir. Onların
valideynlərinin əlindən öpmək,
qəbirlərini pir kimi ziyanət etmək
və onların nəslini İmam Hüseyn-
in şəhidlərinin övladları kimi
ovcumuzda saxlamaq borcumuz-
dur.

Bu borca əməl etməyənlərin
isə Allah cəzasını verər.

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Nº 146 (2180) 26 dekabr 2020-ci il

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin
İnkisafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

Gəlin etiraf edək ki, biz tariximizin alt qatlarına hələ də tamamilə əmin dyledik. Yeni bütünlükə öz tariximizin səhifələrini araşdırıb, oxuyub və bu gün üçün yazıb ortaya qoya bilməmişik. Ele bu səbəbdən ki, düşmənlər, xüsusilə ermənilər bizim bu mərdliyimizdən çox məharətlə istifadə edərək tariximizi, mədəniyyətimizi, hətta məişətimizin müəyyən cizgilərini də rahatlıqla öz adalarına çıxa bilirlər. Və sonra da biz laqeydlik ucbatından əlimizdən alınanları geri qaytarmaq üçün dəfələrlə artıq vaxt, enerji sərf etməli oluruq. Necə deyərlər, əlimizdə, ovucumu zuñ içində olanı sıxib saxlamırıq və barmaqlarımızın arasından

qoyub. Bu faktı sübut edən gerçəkliliklərdən biri də Mil düzündə torpaq altında qalmış qədim Örənqaladır. Bu şəhərin yaşı və bütövlükde tarixi çox-çox uzaq əsrlərə gedib çıxır. Tarixi mənbələrdə göstərilir ki, V əsrə aid maddi-mədəniyyət nümunələrinin tapılması sübut edir ki, bu şəhərin yaşı kifayət qədər qədimdir. Və yeri gelmişkən onu da xatırladım ki, bugünkü Beyləqan rayonu Kəbrli kəndi ərazisində yerləşən və bu coğrafiyanı özünün qədimliyi ilə şərəfləndirən Örənqala Bərdədən Ərdəbile gedən ticaret yolunun üzərində yerləşmişdir.

Və ən maraqlı məqamlardan biri də budur ki, Mil və Muğan düzlərindən Kiçik Qafqaz dağlarına köç edib

BİR QALANIN SİRRI

kimlərsə onu götürür. Məhz bu məqamdan sonra nəyi əlimizdən aldıqlarını dərk edərək mübarizəyə başlayırıq...

Təbii ki, mənim obrazlı şəkildə söylədiklərim həyatımızın, hətta gündəmimizin gerçek notları. Təkcə Qarabağ hadisələrinin fonunda tariximizə nəzər yetirsek, nələri əlimizdən aldıqlarının siyahısını belə də yazıb bitire bilmərik. Amma bu heç də o demek deyil ki, biz bütünlükə çəkilib özümüzə, öz dünyamızla məşğuluq. Xeyr. Alımlarımız, xüsusilə tarixçi arxeoloqlarımız Azərbaycan coğrafiyasını, Azərbaycan tarixini araşdırmaqla necə deyərlər, hər daşın altında izi olan bir xalqın tarixini üzə çıxarmaqla məşğuldular və bu istiqamətdə də böyük işlər görürler.

Təkcə Mil düzündə aparılan arxeoloji qazıntılar sübut edir ki, bizim tariximizin yaşı minillikləri arxada

yaylaq mövsümünü yaşayan əhalidə, tacirlər də, ümumiyyətlə, səyahət edənlərin böyük əksəriyyəti məhz bu yoldan istifadə etmişdilər.

Ona görədə aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı şəhərin qala divarları aşkarlanmışdı. Bu gün də həmin şəhərin xarabalıqlarının müəyyən hissələri ərazidə yaşayanların və bu bölgədən ölüb keçənlərin diqqətini özüne çəkir.

Qazıntılar zamanı üzə çıxmış qala divarlarının köbər şəklində olan divarlarının hündürlüyü yer səthindən 6-8 metr hündürdür. Və bu da təbii ki, kənardan rahatlıqla diqqəti özünə çəkir.

Amma qala divarından içəridə, yeni qalanın daxilində aşkarlanmış mədəni təbəqənin qalınlığı isə 3-5 metrdir.

Alımların sübut etdiyi bir məqam da var. Yəni hələ də xalq arasında bu günə qədər adı hallanan Gavur

arxi məhz həmin zamanlarda Araz çayı ilə Qarqar çayını birləşdirmişdir.

Çox maraqlıdır ki, həmin Gavur arxi adlanan su axarın müəyyən izləri bu gün də qalır. Necə deyərlər, ötən zaman onu bütünlükə silib səhnədən götürə bilməmişdi.

Həmin Gavur arxi ilə bağlı ireli sürülen fikirlərdən biri də belədir ki, məhz bu arxla gələn sudan qalanın ətrafindəki xəndekləri dolduraq və bir də suvarma işləri üçün istifadə etmək əsas tələbat olubdur.

Fikrimizi bir az da genişləndirsem, Örənqala şəhərini basqlardan qorumaq üçün şəhərin qala divarları arxasında xüsusi xəndeklər qazılmış və həmin xəndeklər həmişə su ilə dolu saxlanılırdı.

Və şəhər sakinləri də Gavur arxından həm xəndeklərin su problemlərini həll etmək, həm də digər təsərrüfat sahələri üçün məqbul saymışdılardır.

Aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı əldə edilmiş maddi-mədəniyyət nümunələri, eləcə də aşkarlanmış xarabalığın qalıqları belə bir fikir formalasdırmışdı ki, Örənqala şəhərinin ərazisi 40 hektardan çox olmuşdur.

Və bu 40 hektar şəhər ərazisi də 3 hissəyə bölünmüştür. Onun birinisi Böyük Şəhər adlandırılmışdır. Bundan başqa həmin Böyük Şəhərin cənub-şərqi künçündəki ərazi isə 14 hektar olmaqla bu sahə Kiçik Şəhər kimi təqdim olunmuşdur. Hər iki şəhərin, yəni Kiçik Şəhərlə Böyük Şəhərdən cənub-qərb tərəfdə isə xüsusi bir məhəllə olmuşdur ki, bu məhəllə də qala divarlarından kənardan salınmışdır və bura sənətkarlar məhəlləsi idi. Arxeoloqlarımızın və bü-

tövlükde alımlarımızın geldiyi neticə bundan ibarətdir ki, təbii ki, onlar aparılan qazıntılara və əldə olunan maddi-mədəniyyət nümunələrinə söykənərək bildiriblər ki, Örənqala şəhərinin bütün sahələrində, yəni həm böyük, həm kiçik şəhərdə, həm də sənətkarlar məhəlləsində ticarət, tikinti, bütövlükde təsərrüfat işləri çox böyük marağa səbəb olmuş və insanlar demek olar ki, burada təsərrüfatın əksər sahələri ilə məşğul ola bilmisdilər.

Cüntki tapılan çoxlu miqdarda saxsı qablar, bişmiş kərpiclər, metal, şüşə və digərləri o qədər çoxluq təşkil edir ki, bu da şəhərdəki həyat səviyyəsindən xəber verir.

Onu da xatırladaq ki, qazıntılar zamanı Örənqala şəhəri ərazisində miss pullar da tapılıbdı. Həmin pulların tapılması da burada ticarətin inkişaf etdiyinə bir sübutdur. Ümumiyyətlə, şəhər ərazisində aparılan qazıntılar onu göstərir ki, Örənqala şəhəri tariximiz üçün kifayət qədər böyük əhəmiyyət kəsb edən faktlarla, sübutlarla zəngin bir ünvandır, bir məkandır. Bu ərazinin öyrənilməsi həm də regionun özünün tarixinə baxış üçün də böyük imkanlar yaradıb.

(Ardı növbəti sayımızda)

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ YANINDA KÜTLƏVİ
İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN
İNKİŞAFINA DÖVLƏT DƏSTƏYİ
FONDUNUN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ**

ƏDALƏT •

26 dekabr 2020-ci il

Irada Tuncay

Stalin gorbagoru da xatırladım...

Qədim zamanlarda (məktəbdə oxuyurdum) Naxçıvana gedirdik qatarla. Kupedə bacı-qardaş da vardi. Qardaş olardı təxminən 20 yaşlarında, bacı mən yaşda. Özbəkistandan Naxçıvana gedirdilər. Qohumlarigilə. Söhbət elədilər bir az... Qız da elə özbəklər kimi qıçıq gözlü idi. Adını da xatırlayıram - Zeynəb... Anam soruşdu ki, sürgün olunanlardansız? Oğlan belə istəmədən "həə" - dedi. Rusca danişdiq, amma bizim dildə də bilirdilər...

Niyə yadına düşdü? Neçə gün idi İTV-dən filmə baxırdım. Ahıska türklərinin sürgünü haqqında...

Sonra xatırladım "Azərbaycan" jurnalında belə xatırələr oxumuşdum... Yazan adamın ismini unutmuşdum. Ordubadlı olduğu yadında idi... Cavid İsmayıla yazdım. O, dəqiqləşdirib dedi... Professor Murtuz Sadıqov...

Həə, Stalin gorbagoru da xatırladım... Sürgün deyəndə ilk yada düşən...

Raket uçurdurdu, indi heç mix da vura bilmir

Əzəmətinə düşkün olan Şimali Koreyanın lideri Kim Yonq Un prestijli projektlərinin acı taleyini yaşıyır. Koronavirus sanksiyalar və təbii fəlakətlərlə yanaşı iqtisadiyyatın duz-istiotti olunca, turizm, xəstəxana və nüvə proyektləri yarımcıq qaldı.

Kim Yonq Şimali Koreyanın başına gəldiyi 2011-ci ildən bu yana ölkə ən çətin günlərini yaşıyır. Sanksiyalardan doyayı iqtisadiyyatı bataqlığa düşən ölkədə koronavirus təbii fəlakətlərin, tufanların, sellərin üstüne duz-istiotti kimi səpildi. "Financial Times"da dərc olunan analizə görə, hələ rəsmi olaraq bir dənə də olsun yolu xumanın elan olunmadığı Şimali Koreya ən böyük ticarət ortağdı Çinlə six sərhədd nəzarəti səbəbi təxminən 80 % itki verdi. Bu vəziyyət göstərişdən hezz alan Şimali Koreya liderinin əl-qolunu bağladı. Cənnətə çevirmək istədiyi Wonsan şəhərindəki turizm proyektləri yarımcıq qaldı. 2018/2019-cu illərdə bu şəhərə dörd dəfə səfər edən Kim Yonq əyləncə və otel mərkəzlərinin 2020-nin aprelinə qədər hazır olmağı istəmişdi. Ancaq Kim Yonqun qoymduğu tarixini üstündən aylar keçməsinə baxmayaq proyektlər hazır olmadı. Şimali Koreya rəsmilərindən yeni bir tarixlə bağlı açıqlamalar olmasa da, bu proyektlərin sona çatamasının hələ çox gecikcəyi təxmin edilir. Bu gecikmələrdən payını alan paytaxt Pyonqyanqdakı böyük xəstəxanalardan biridir. ABŞ-la yaşadığı anlaşmazlıqdan sonra nüvə proyektlərinə güc verən Şimali Koreyada nüvə sınaqları üçün ayrılmış təlim meydancaları da bu gecikmədən yaxasını qurtardı. Bütün bunlar baş verərkən bütün güc tayfunun dağlığı Komodoka istiqamətləndirdi. Bu şəhər ölkə iqtisadiyyat üçün ən vacib şəhərəndərdir. Yüzlər ev və binanın inşa olunduğu bildirilir.

Eminquy

"ABŞ-la AB tərəfdəş yox, artıq rəqibdirlər"

ABŞ və AB arasında iqtisadiyyat üzrə əməkdaşlıq 1980-ci illərdə başa çatıb.

Bunu Avstriyanın keçmiş xarici işlər naziri Karin Knaysl deyib. O, bu dövrdən etibarən ABŞ və AB-nin ciddi şəkildə rəqabət apardığını bildirib: "İqtisadi əməkdaşlıq haqqında mövzu yoxdur. Bu əməkdaşlıq çoxdan - 1980-ci illərdə bitib. Bundan sonra söhbət daha çox təhlükəsizlik siyasəti məsələləri barədə gedir. Onlar dünya iqtisadiyyatında rəqibdirlər".

MEHRİBAN

VƏTƏN SİZƏ OĞUL DEDİ

Xüsusi Təyinatlı snayper

Əslən Naxçıvandan olan Şəhidimiz Ələkbərov Bağır Əsəd oğlu 15 oktyabrda Ağoğlan (Hadrut) uğrunda gedən döyüslərdə Şəhid olub.

Şəhid Teymurlu Mirrahil

Azərbaycan Ordusunun MAHHXHQ əsgəri Teymurlu Mirrahil Ramiz oğlu 16 oktyabr 1991-ci ildə Füzuli rayonunun Mahmudlu kəndində anadan olub. Mirrahil Teymurlu 27 sentyabrda Füzuli döyüslərində şəhid olub.

Qırmızı Bazar istiqamətində gedən döyüslərdə şəhid olub

Azərbaycan Ordusunun giziri Ağaəhmədov Elnur Fəxrəddin oğlu 28 iyun 1998-ci ildə Xızı rayonu Sitalçay hərbi şəhərciyində hərbiçi ailəsində anadan olub.

Elnur Ağaəhmədov 26 oktyabrda Qırmızı Bazar istiqamətində gedən döyüslərdə şəhid olub.

Unutmayaq, unutdurmayaq!

"Vətən uğrunda" medalı ilə təltif olunan qəhrəman Şəhidimiz XTQ ŞİRXAN XƏMƏMMƏDOV.

09.02.1998-ci il tarixdə Şamaxı rayonu, Məlik Çobanlı kəndində anadan olan Xəməmmədov Şirxan Xəməmməd oğlu Naxçıvan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri dəstəsində Vətən mühəribəsində torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında əgidlik göstərərək 04.11.2020-ci il tarixdə Şuşa istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına Şəhid olub.

Vətən Mühəribəsinin 18 yaşılı əsgəri Murov döyüslərində şəhid olub

Azərbaycan 44 gün davam edən Vətən Mühəribəsi nəticəsində öz dədə-baba torpaqlarını mənfur düşməndən xilas etdi. Doğma torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində Azərbaycanın vətən-pərvər oğulları canlarından keçiblər.

Vətən Mühəribəsində Silahlı Qüvvələrimizin 2802 hərbi qulluqçusu həlak olub. Onlardan biri də şəhid

Rəhman Bəşirovdur. O, 2002-ci ilin mart ayında Salyan rayonunda doğulub.

R.Bəşirov ailənin beş övladından biri olub. O, 2020-ci ilin may ayında hərbi xidmətə yollanıb.

Hərbi xidmətdə olan zaman ailəsi ilə tez-tez əlaqə saxlayıb. Sonuncu dəfə sentyabrın 23-də ailəsinə zəng edib.

Dörd bacının qardaşı olan şəhid Murov dağı istiqamətində gedən döyüslərdə şəhid olub. Qəhrəmanımız noyabrın 27-də dəfn edilib.

"Vətən uğrunda" medalı ilə təltif olunan qəhrəman Şəhidimiz Yasər Bəkirov

19.05.2002-ci il tarixdə Şamaxı rayonu, Quşçu kəndində anadan olan Bəkirov Yasər Əfqan oğlu Vətən mühəribəsində torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında əgidlik göstərərək 28.11.2020-ci il tarixdə Suqovuşan istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına Şəhid olub.

"Vətən uğrunda" medalı ilə təltif olunan qəhrəman Şəhidimiz leytenant Rəsman Həmidov

01.06.1998-ci il tarixdə Şamaxı rayonunda anadan olan Həmidov Rəsman Mərdan oğlu Vətən mühəribəsində torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında əgidlik göstərərək 17.11.2020-ci il tarixdə Hadrut istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına Şəhid olub.

Şuşa istiqamətində gedən döyüslərdə şəhid olan Baş çavuş

Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının baş çavuşu Allahyarov Vüsal Şakir oğlu 7 noyabr 2020-ci il tarixdə Şuşa istiqamətində gedən döyüslərdə şəhid olub.

Ağdərə döyüslərində şəhid olub

Rüstəmli Kənan Yalçın oğlu 14 noyabr 1999-cu ildə Biləsuvar rayonunun Əsgərabad kəndində anadan olub.

Kənan Rüstəmli 31 oktyabrda Ağdərə döyüslərində şəhid olub.

Vətən mühəribəsində şəhadətə ucalan qadın hərbiçi Arəstə Kərim qızı Baxışova

FAİQ QISMETOĞLU
faiq_qismetoglu@box.az

BU QISIN ÜZÜ

Payız gəldi-gəlmədi həmişə təbiətin xəzan çağrı başlanır. Yəni payız gələndə yarpaqlar saralıv və ağaçdan bir-bir qopub yerə düşür. İnsan ömrü də belədi. Və nə vaxtsa insan ömrünə bir payız gəlir, bir qış gəlir və o payız, o qış insanın sonuna nöqtə qoyur.

Biz son vaxtlar çox dostlarımızı itirmişik... çox yaxınlarımıza xudahafizləmişik... onlara əlvirdə demisik. Bir tərəfdən Böyük Qarabağ Savaşında çoxlu sayda şəhidlərimizi itirdik, amma itirilən torpaqlarımızı qaytardıq. Bir yandan da koronavirus faciəsi ilə üzləmişik. Bu görünməyən düşmənə qarşı nə qədər mücadilə eləsək də, hələki hər gün can almaqdə davam eləyir. Gün ərzində 40-45 nəfər dünyasını dəyişir. Söyümün canı odur ki, biz 30-40 ildə qazandığımız dostlarımızı da, yaxınlarımıza da, qohumlarımızı da son bir ayda daha çox itirmişik. Allah hamya səbr versin, düzüm versin ki, bu görünməyən düşmənə də qalib gələk və bu dərdin, bu kədərin, bu qəmin altından çıxa bilək.

Mənim dəyərli dostlarından biri də 30 il dostluq elədiyim və 10 il "Ədalət" qəzetiñdə birgə çalışdıqım istedadlı jurnalist Lətif Süleymanlı idi. O Lətif Süleymanlı ki, qəzetiñ yaradığı gündən 10 il müddətində onun yolunda çox əziyyət çəkdi, çox zəhmət çəkdi, çox izlər qoydu. Lətif Süleymanlı tək istedadlı jurnalist kimi deyil, tək istedadlı yazar kimi deyil, həm kollektivimizdə onu mərd, etibarlı, dözlümlü, polad iradəli bir ziyanlı kimi tanıydıq. Və təsadüfi deyil ki, çox vaxt ən ağır işləri, ən çətin işləri Aqil Abbas ona həvalə edirdi ki, Lətif bu işin öhdəsinən gələ bilər. O hər bir çətinliyə, hər cür zəhmətə, hər cür əzab-əziyyətə alışmış inسان idi.

O, çox çətin, ağır, məşəqqətli və əzablı bir yol keçmişdi. Öz zəhmətiylə, öz əməyiylə, əzab-əziyyətiylə işləyib çörəkpulu qazanmışdı, sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiyasına daxil olmuşdu, axşam şöbəsini bitirmişdi. O, oxuduğu illərdə həmdə "Elm və həyat" jurnalında fəaliyyətə başlamışdı. O "Elm və həyat" ki, orda Aqil Abbas işləyirdi, orda Rəşad Məcid işləyirdi... Onlar hamısı bir tarix idi, bir yaddaş idi, bir ötən günlər idi. 1990-ci ilin iyulundan qəzetiñiz açılanla Lətif 7 nəfərin arasında olan bir yazar idi.

O vaxt indiki kimi yazı yazmaq asan deyildi, çox çətin idi. Çünkü qəzetiñiz Hüquqşunaslar İttifaqının orqani idi. Və hər gün olmasa da bir dəfə Hüquqşunaslar İttifaqının sədri İdris Əliyev iclas keçirirdi. Və çox qəribədir ki, onun çoxumuzun yazısından xoş gəlmirdi. Yeganə Lətif Süleymanlıının yazısından razı qalırdı ki, adam hüquqi, tənqid mövzuda çox savadlı yazılar qələmə alır. Və həmişə də Aqil Abbas bizə deyərdi ki, görürsünüz, İdris Əliyevin Lətif Süleymanlıının yazısından xoş gəlir. Bax, siz də elə tənqid yazalar.

Lətif Süleymanlı elə bir yol keçib. "Ədalət" qəzetiñin tarixində özünün istedadlı yazıları ilə bir ömrə yolu yazıb, bir iz qoyub. Onun xüsusən də tənqid yazları heç kimin yaza bilmədiyi orijinal formada, analitik və təhlili yazıları tamamilə fərqlənirdi. Xüsusən də mülki hüquqla bağlı mübahisəli məsələləri özünəməxsus bir formada, özünəməxsus bir üslubda qələmə alırdı və onu qəzetiñiz səhifəsinə çıxarırdı. Heç bir neçə

gün keçmirdi ki, o yazının təsiri özünü göstərirdi, qaldırılan problem əlaqədar təşkilatlar tərəfindən həll olunurdu. Bütün bunnular onun istedadının, zəhmətinin, əməyinin, savadının bəhrəsi idi. Lətif həm də filologiya elmləri üzrə namizdəlik müdafiə eləmişdi. O, bizim qəzetdə işləyəndə şifahi xalq ədəbiyyatıyla bağlı götürdüyü mövzuda onu müdafiə eləyərək elmlər namizədi adı almışdı. O, həmişə öz sözünə, öz işinə diqqətli bir yazar idi. Harda olsa da, nə olsa da, verilən tapşırığı iki daşın arasında yerinə yetirərdi. Və düşünməzdə ki, bu məsələni ləngitsin və yaxud bir qədər sonraya saxlasın.

Cünki həmin dövrdə doğurdan da "Ədalət" qəzetiñdə çox ciddi bir rejim vardi. Aqil Abbas bütün yazıları oxuyub redakta edirdi. Hətta indiyə qədər yadimdə, Lətif Süleymanlı Birinci Qarabağ Savaşının ilk günlərində Gədəbəyə getmişdi və ordan birbaşa səngərdən reportaj yazıb götirmişdi. Onun sərlövhəsini Aqil müəllim də dəyişdi və belə bir orijinal sərlövhə qoydu: "Faşizm iməkləyir". Lətif də əsgərlərlə tankın üstündə şəkil çəkdirmişdi, əsgərlərlə səhbəti olmuşdu, onların hamısını qəzetiñin səhifəsinə çıxardı. Bu yazılarla Lətif Süleymanlı Birinci Qarabağ Savaşında özünün jurnalist olaraq missiyasını, vəzifəsini şərəfə yerinə yetirdi.

Lətif harda olurdusa olsun, hansı yazını yazırda yazın, son dərəcə ona məsuliyyətlə yanaşırırdı. Yazının dili, üslubu, manevri, mövzu rəngarəngliyi tamamilə fərqli idi. Şəxsən mənim özüm həmin dövrdə, yəni 1990-95-ci illərdə məhkəmə ocerkləri yazırdım. Amma mülki işlərdə bir o qədər də yaza bilmirdim, daha doğrusu, ehtiyat eləyirdim və düşünürdüm ki, o mövzunu məndən yaxşı Lətif Süleymanlı yazır. Və bir müddət sonra fikirləşdim ki, mən niyə ondan öyrənməli deyiləm. İnanın, onun o tənqid yazılarından öyrəndim, müəyyən detalları götürdüm və sonradan mən də mülki işlərlə bağlı, mübahisəli məsələlərlə bağlı yazıları qələmə aldım. Buna görə mən həmişə deyirdim ki, Lətif, mən səndən öyrəndim o mülki, tənqid yazları yazmağı, tənqidin içində girmayı, orda saf-çürük etməyi. Obyektiv məsələni ortaya qoymaq elə də asan deyildi. Çünkü o dövrdə hər hansı yazıya reaksiya verilirdi, cavablar göndərilirdi. Indiki kimi deyildi. Onun qələmə aldığı yazıların hamısı obyektiv və ədalətli idi. Cavab gəlirdi ki, fiilan məsələni qəzətdə qaldırdığını görə, həmin problem müsbət həll olundu.

Lətif belə bir ömr yolu keçmişdi... belə bir məktəb keçmişdi. Həmişə deyirdi ki, mən "Elm və həyat" jurnalında Həsən Mehdiyevin məktəbini keçmişəm, burda isə Aqil Abbasın məktəbini keçirəm. Və hər ikisi böyük bir akademiyadı. Bəli, Lətif doğurdan da öz sözü ilə demiş olsaq, hər iki akademiyadan bəhrələnmişdi. Lətifin bir üstünlüyü də ondan ibarət idi ki, o kiminsə yanında kiminsə arxasından danışan deyildi. Nə sözü olsayıdı, üzünə deyərdi. Dəfələrlə onların kəndində - İbrahimhacılı kəndində olmuşam. Aman Allah, anası onu nə qədər çox istəyirdi. Onun hər kəndə gəlininə o qədər sevinirdi ki. Nə yaxşı anası onun ölümünü görmədi. Lətif anasına tək oğul deyildi, həm ataydı, həm qardaşdı, həm də bacıydı. Anasının çətinlik çəkməsinə heç vaxt imkan verməzdi. Hər ay anasına baş çəkərdi. Onun hər bir ehtiyacını ödəyib ondan sonra rahat Bakıya qayıdardı. Deyirdi ki, indi rahat nəfəs ala bilərəm, anamın hər şeyi var.

Anası rəhmətə gedən Asif Talıboğlu ilə yasa getmişdi. O boyda Lətif balacalaşmışdı. Ana dərdi onu sixib elə etmişdi. Amma gözündən bir damcı yaş çıxmırıldı. Sonra anasıyla bağlı mən bir yazı yazdım. Lətif o yazını oxuyub hönkür-hönkür ağladı. Dedi anam ölündə ağlamamışdım, amma bu yazı məni aqlatdı.

Lətif təpədən-dırnağa Vətəninə, torpağına, elinə, obasına, yurduna bağlı bir ziyanı, jurnalıst idi. O, öz kəndi ilə nəfəs alırdı. İnanın, mən onunla tez-tez telefon əlaqəsi yaradırdım. Bir ildən çox idi ki, üzünü görmürdüm. Çox vaxt rayonda, kəndlərində olurdu. Əkin-biçinlə məşğul olurdu. Çox zəhmətkeş adam idi. O adam daşın üstündə həyat yaradırdı, o adam daşın üstündə lazarlıq yaradırdı. İnsan nə qədər zəhmətkeş, nə qədər əzab-əziyyətə dözən, nə qədər mübariz, nə qədər poladıradəli olar. Mən həmişə deyirdim ki, Lətif, sən çətin ki, olərsən.

Cünki sənin elə güclü iradən var ki, sən Əzrayıñ da dəf edərsən. Bəli, Əzrayıñ dəfələrlə dəfə eləmişdi, kəfəni cirib çıxmışdı. Amma axırıncı dəfə telefonla danışanda dedi ki, yox, bu hava o havadan deyil qardaş, tay dözə bilmirəm, ağrılar-acilar məni yaman incidir, heç nəfəs də ala bilmirəm. Yüksək şokəri, təzyiqi vardi, ürək əməliyyatı keçirmişdi. Və bugünkü sıxıntılar, stresslər, gərginliklər onu haqq dünyasına apardı. Hər halda, Lətif haqq dünyasına qovuşsa da, böyük Azərbaycan mətbuatı tərrixinə öz adını yazdı - Lətif Süleymanlı! Allah o dünyasını versin! Balalarını, nəvələrini hifz eləsin! Araz adlı bir oğlu var. O, yüz əğluna dəyər oğlandı. O kədərlə, o həznlü anlarda ona başsağlığı verdim.

Amma zəmanənin üzü qara olsun, ən yaxın dostlarımızın yasında iştirak edə bilmirik. Çünkü bu xəstəlik, bu bəla bizə imkan vermə ki, dostlarımızın yasında iştirak edək, onların dərdində şərīk oləq. İstedadlı adamlar heç vaxt ölmürər, onlar həmişə yaşayırlar, onlar həmişə xatırlanırlar. Lətif Süleymanlı da həmişə oxucuları, onu tanıyanlar, onu sevənləri tərəfindən, bizim kimi yaxın dostları tərəfindən xatırlanacaq, yada salınacaq. İnsan o vaxt ölü ki, onu xatırlayan olmur. Deməli, Lətif Süleymanlı bundan sonra da uzun müddət yaşayacaq. Çünkü onu xatırlayanlar çoxdur.

Şuşaya 110 kV-luq yüksək gərginlikli elektrik xətti çəkilir

Şuşa şəhərinin Azərbaycanın ümumi enerji sistemində qoşulması və şəhərin dayanıqlı enerji ilə təchiz edilməsi üçün "Azərenerji" ASC tərəfindən Füzulidən Şuşaya 110 kilovoltluq yüksək gərginlikli elektrik verilişi xətti çəkilir. Eyni zamanda işğaldən azad edilən ərazilərin böyük hissəsini mənbə olaraq elektrik enerjisi ilə təchiz edəcək Füzulidəki 110/35/10 kilovoltluq "Şükürbəyli" yarımsənasi tam yenidən-qurulmaqla yanışı enerjiötürmə qabiliyyəti artırılır. Bunun üçün mənbəyi "İmişli" yarımsənasi tərəfindən "Şükürbəyli" yarımsənasi 51 km məsafədə 110 kilovoltluq yüksək gərginlikli əlavə xətt getirilir. Həmçinin yarımsənasi tərəfindən 50 MVA-dan 80 MVA-yə qaldırılır. Yarımsənasi müasir rəqəmsal avadanlıqların quraşdırılması ilə məsafədə idarəolunması təmin ediləcək.

Ən əsası isə hazırda paralel olaraq Füzulidəki "Şükürbəyli" yarımsənasi tərəfindən Şuşaya 110 kV-luq yüksək gərginlikli elektrik xətti çəkilir. Ümumi uzunluğu 75 kilometr təşkil edən "Füzul-Şuşa" hava xətti 2 dövrlü olacaq ki, bu da qəza baş verəsə fasılə yaranmaması üçün yükün bir xəttin üzərində ikinci xəttin üzərində keçirilməsinə imkan verəcək. Artıq hava xəttinin yüze yaxın dayağı basdırılıb və 15 km məsafədə naqillər asılıb. Füzulinin Şükürbəyli, Xocavəndin Böyüktağlar, Şuşanın Daşaltı kəndində keçən yüksək gərginlikli hava xətti Şuşa şəhərindəki mövcud yarımsənisi tərəfindən 110/35/10 kilovoltluq yeni yarımsənisiada işlər başa çatan kimi xətt açılaraq ora montaj ediləcək. 110 kilovoltluq yeni xəttin çəkilişi ən çətin dağlıq, meşəlik relyefde qarlı, dumanlı, yağılı hava şəraitində növbəli iş prinsipi ilə həyata keçirilir.

110 kilovoltluq "Füzul-Şuşa" xətti yaxın müddətde istismara veriləcək və bununla da uzun illərdən sonra Şuşada öz işigimiz yanaçq.

Seyfeddin Altaylı,
Ankara, altaylı_s@yahoo.com

RUSLARDAKI TÜRK XOFU

"Köksüz ağaç tez yixılar"

Atalar sözü

Son vaxtlarda Türkiye ilə Rusiya arasındakı əlaqələr əvvəlki illərdəki görünütsündən az da olsa dəyişibdir. Rusların azı 90 faizinin Azərbaycanla və biz Türk'lərlə bağlı düşün-cələrində isə hər hansı deyişikliyin olduğu fikrində deyiləm, ancaq istisna olanları bunlara qatmırıam. Onlar özlərini div güzgüsündə görürler. Özgə xalqlara, xüsusilə de keçmiş dönenmlərdə işğalları altında yaşayan Türk'lərə həddən artıq mənfi gözlə baxırlar. Onlar dünyanın gedışatının həmişə onların xeyrinə olacağını zənn ediblər, edirlər, ancaq o ağaclar kürəkliyə kəsilib. Azərbaycan Ordusunun şanlı Qələbəsinə isə heç cüre özlərinə yedirdə bilmirlər. Zorbalığın xarakteri belədir də

Neçə aydır fikirləşirdim, yazım yazmayım. Axırda yazmaq qərarına geldim, çünkü bu məsələ sadəcə olaraq məni narahat etmir. Covid-19 xəstəliyi yarandığı vaxt Putin bir çıxışında təqribən "Biz Paçənəkləri və Qıpçaqları məğlub etdik, nigaran olmayım, bunu da məğlub edərik!" - demişdi. Bu sözlər Türkiye mətbuatında da yayıldı. Özgələri cavab verdi-vermədi bilmirəm, ancaq mən öz növbəmdə bu haqqındaki fikirlərimi müəyyən çərçivədə sadalamaq istəyirəm.

Rusların tarixi keçmiş şərqi slavyanların tarix səhnəsinə çıxışıyla başlayır və onları Vikinglər doqquzuncu əsrin ikinci yarısından tutmuş öz hakimiyyetleri altına alıblar. Yeni slavyan tarixi bu zamandan başlayır. Daha sonra Fin-Uqorlar şəhər dövlətçikləri yaradıblar və Novgorod şahzadəsi Oleq Kiyev şəhərini tutaraq Şərqi Slavyanları bir bayraq altında cəmləşdiridikdən sonra onuncu əsrin axırlarına sari xristianlığı qəbul edib, sonra mongol işgalinə uğradıqdan sonra Moskvada on beşinci yüzildə Qızıl Orda dövlətinin də yardımıyla Moskva knyzılığını yaradıblar. Ruslar Qızıl Orda dövlətinə illər uzunu vergi veriblər, dəfələrlə paçənəklər və qıpçaqlar tərəfindən başları eziib, birinci Pyotr dövrünə kimi yavaş-yavaş tükleniblər və onun zamanında da işalçı bir dövlətə çevriliblər. Yeni dövlətərinin kökləri cəmi cümlətanı doqquzuncu əsrə gedib çıxır. Türkçədə bir ifadə var: "Paran kadar konuş..."

Cənab Putinin yuxarıdakı söyləmləri slavyanlıq düşüncəsindən bəhrənmişdir və sözləri biz Türk'lərə qarşı səngiməz kin-küdərətlərinin varlığını sübutudur. Türkçədə ki ifadəylə desək, "viz gelir tırış geçər!".

Ruslar bəzi gerçəkləri artıq başa düşməli və bunlarla barışmalıdır. Dünya artıq iyirminci əsrin dünyası deyil. Türk dünyası da Birinci Dünya Müharibəsindən darmadağın olaraq ve dövləti məhv olaraq çıxmış, ümidi yeri dağılmış dünya deyil. Ar-

tiq Türk Dünyasının qaydına qalan, onların mədəni birliyindən savayı heç nəyi nəzərdə tutmayan və bütün dünyanın hesablaşdıığı güclü bir Türkiye var. Bu Türkiye Suriyada hem soyqırımcı və imperialist xarakterli işgalçi Rusyanın, həm Amerikanın, həm Fransanın qabağıni kesib. Afrikada isə ən başda Fransaya qan uddurur. Fransanın prezidenti Macronun qarnına Azərbaycanın uğurları yaman vəlvələ salmışdı, bu da səbəbsiz deyildi. Bu özünü bilməz adam Azərbaycanın uğurlarını Türkiyənin uğuru kimi başa düşüb ermənilərə daimi olaraq hər yönən dəstək olmuşdu, hələ də olur. Ancaq bilmir ki, Azərbaycanın uğuru yalnızca onun və ya Türkiyənin deyil, bütövlükde Türk dünyasının nailiyətidir.

Rusyanın dövlət adamları artıq papaqlarını qabaqlarına qoyub fikirləşməlidilər. Müvəqqəti olaraq Qarabağa yolladıqları hərbçiləri müəyyən olunmuş müddətdən də tez geri çəkilməlidir, çəkiləcəkdir, çünkü şəxsən mən o əsgərlərə işgalçi gözüylə baxıram və onlar ermənidən müdafiə edir. Azərbaycan artıq Rusyanın, rusların dal həyəti deyildir və ola bilməz, bilməyəcəkdir də...

Dövrən 1920-ci ildəki kimi deyildir, Qırmızı ordु Gəncədən ölkəyə daxil olub sadəcə olaraq, Gəncədə on mindən artıq Türkü vəhşicəsinə qanına qəltən eləsin. Ruslar müasir texnikalarına bel bağlamışdır və onları basılmaz qüvvə zənn edirdilər. Tamamı Qarabağda və işğaldən azad edilmiş torpaqlarda tullantı yığnağına döndülər. Onların əlində yegənə etimad edəcəkləri nüvə silahları və uzun mənzilli roketləri qalmışdır. Nüvə silahı da artıq buraxıla bilməyəcək bir matah deyildir. Yəni nəyi demek istəyirəm. Putin o sözləri işlətməklə mənə həm öz ürəyindəkini bürüzə verdi, həm də ona hörmət etmək fikrində olanları qəflət yuxusundan oyandırdı. Men ona azca da olsa ehtiyat qapısını aralı buraxıb müsbət gözlə baxmaq arzusunda idim, ancaq cənab Putin bu arzumun gerçəkləşməsinə imkan vermədi, ona təşəkkür edirəm. Atalar yalan yerə deməyib, "ilanın ağına da nəhlət, qarasına da".

Ruslar artıq Türk milletinin nəhəng, basılmaz bir güc olduğunu gerçeyini qəbul etməlidilər. İndiyə kimi insanların gözünün qabağına müəyyən pərdələr asaraq, Bolşevizm, Kommunizm, Sosializm kimi yalanlarla aldadıb onlardan maşa kimi istifadə etdilər, ancaq indən belə edə bilməyəcəklər. Artıq İvan Yakovlevləri, Əli Heydar Qarayevləri tapa bilməyəcəklər, çünkü onlara oxşar olanlar başlarını qaldırıqları anda kərtənkələ kimi əziləcəklər. Həkimiyətləri altındakı Türk xalqlarını sıxma-boğmaya salmaqdən, ruslaşdırmaq, xristianlaşdırmaq siyasetindən artıq əl çəkməlidirlər. Bunu etməsələr özləri ziyan çəkəcəkdir. Dünyanın siması artıq birdəfəlik dəyişibdir bəylər...

"Ədalət" qəzetiñin qonağı Vətən Mühərbiñin iştirakçısı, Azərbaycan Bayrağını Əlipaşa yüksəkliyinə sancan qəhrəman, "Vətən uğrunda" və "Cəbrayılın Azad olunmasına görə" ordenləri ilə təltif olunmuş döyüşü Əhədov Əlişad Rəfail oğludur.

-Söhbətimizə hərb sənətinə gəlişinizdən başlayaq...

-2012-ci ildə NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası taborunda xidmət edirəm. Hərbi xidmətim dövründə bir neçə ölkədə müxtəlif təlimlərdə iştirak etmişəm. 2013-cü ildə Bolqarıstanda hərbi səfərdə ol-

mətini dəyişmək istəyirdik ki, bizi də vurdular. Heyətimiz zədələndi. Daha sonra bizi başqa bir maşına mindirdilər ki, geri qayıdaq, çünkü yaralı-yaralı vuruşa biməzdik. Allah rəhmət eləsin, Tabor komandiri-

lumdan vurdur. Yerə yixilanda boyun nahiymədən ikinci gülləni də vurdur. Həmin gülə özügəzen olduğuna görə ağıcyərimi deşib qabırğalarının arasında dayanmışdı. Orada canımı Allaha tapşırın zaman yanım-

Xalq artisti Afaq Bəşirqızının əmisi nəvəsi: "Bayraqımızı sancıb Azan verdim"

muşam, 2014-cü ildə isə Tərkiyədə. 2015-ci ildə NATO-nun Azərbaycannda özünüqiyəmtənləndirmə təlimi təşkil olunmuşdu ki, iştirak edib mükafata layiq görülmüşəm. 2017-ci ildə Almaniya səfərimiz olub ki, orada da qiymət alıb fərqlənmişik. 2020-ci il sentyabrın 27-sindən-

miz, Mayor Hüseyinov Rəhim, Qərargah rəisi-miz kapitan Ağayev Fəxrəddin, bir də 30-a yaxın hərbçi bir yerə toplasılıb gözləyirdilər ki, hücumu keçsinlər. Məni təcili yardımə mindirib aparmaq istəyirdilər ki, birdən gözüm həmin mənzərəyə sataşdı. Həkimə dedim ki, gedə bil-

Vətən mühəribəsi başlanan gündən etibarən Xüsusi Təyinatlılarla birgə fəaliyyətə başladıq. Taborumuz fəaliyyətə Cəbrayıl istiqamətindən başlayıb. Cəbrayılın azad edilməsində Taborun çox böyük fəaliyyəti olub. Əlipaşa yüksəkliyinə çıxmak üçün 11 saat vaxt sərf etmişik. Həmin istiqamətdə 7 nəfər erməni quldurunu məhv etmişik. Həmin yüksəkliyə Bayraqımızı sancıb Tabor komandirimizin əmri ilə Azan verdim. Cəbrayılın fəthindən sonra Qubadlıya hücumumuz olub. Qubadlıda artıq bir kəndi azad etdiyikdən sonra ikinci kəndə hücumumuz başlamışdı ki, irəliləyən zaman bizdən 2 maşın qabaqdakı maşın minaya düşdü. Hərəkət istiqamə-

məyəcəm. Həkim çəgirişə qaldı ki, gəl, min maşına. Minmədim. Girib səngərdə gizləndim ki, atəş bir az dəyansın və mən davam edim. Düşündüm ki, Şəhid olacaqıqsə, qoy birlikdə Şəhid olaq, olma-yacaqıqsə da, birlikdə irəliləyək.

-İrəliləyən zaman da snayperlə sizi vurub-lar...

-Bu hadisə başıma iki dəfə gəlib. Birində Ağkənd adlanan ərazidə Xüsusi Təyinatlıların yaralısını çıxarırdım ki, o zaman vurmaq istədilər, alınmadı. İkinci dəfə Qubadlıda Tabor komandirimizin yanına getdiyikdən sonra dedi ki, artıq səpələnin, hücumu keçək. Bax o zaman düşmən ateşinə məruz qaldım. Snayperi sağ qo-

dakı yoldaşa vəsiyət elədim ki, ailəmizdən muğayat ol. Biz hərbçilər bir-birimizə ailə olmusuq. Ona görə söylədim ki, ailəmizdən muğayat ol. Bir də dedim ki, bronjiletimi açın, canım rahat çıxsın. Çox sıxlırdım. Bronjiletim açılında gördüm ki, nəfəsim özümə gəldi. Ayaqlarımı hiss edirdim. Çavuş Mehdiyev idi yanında. Dədim ki, kömək elə, ayağa qalxım, hərəkət edəcəm. Bu zaman birde gördük ki, Xüsusi Təyinatlılarımın maşını gəlir. Oradan götürüb məni Füzüliyə, oradan da Yevlaxa, Yevlaxdan isə Herbi Hospitala getiriblər. Həzirdə müalicə alıram.

-Allah sizə şəfa versin. Çox sağ olun. Həqiqətən, sizin kimi oğulların sayəsində biz bu torpaq üzərində rahat gəzirik...

-Bu, bizim borcumuz id. Bilirsiniz, niyə? Qarabağın işgalini biz, Azərbaycan kişilərinə bir ləkə id. Xarici ölkələrdə olanda deyirdilər ki, torpağınız işgaldədir, necə rahat gəzirsiniz? Qarabağın azad olunması ləkənin üstümzdən götürülməsi oldu. Qişət olsa, Ordu sıralarından ayrılmamasam, formanı da-ha da qürurla geyinəcəm. On əsası qürurla Dövlət Himnimizi oxuya-cağıq. Çünkü o Himndə deyildiyi kimi, Vətən uğrunda canımızdan keçməyə hazır oldug. Yaşasın, Ali Baş Komandan, Azərbaycan Ordusu, Azərbaycan Əsgərləri. Allah Şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Rövşən Tahir

İradə Musayeva

Lütfən paylaşın

Vətən Müharibəsi iştirakçıları, qazilər və şəhid ailələri ilə bağlı bir təklif irəli sürmək istəyirəm. Dövlət hansi güzəşt və statusları verəcəksə versin.

Gəlin bir cəmiyyət olaraq hər birimiz öz ixtisasımız, peşəmiz daxilində onlara borcumuzu qaytarıq. Məsələn, həkim, dərzi, sürücü, usta, tibb bacısı və s. peşə sahibləri xidmət haqqı almasın heç vaxt. Şəxson mən yaxınlıqda olan belə ailələrin uşaqlarını ali makətəbə hazırlaya bilərəm. Təbii ki tam təmənnasız. Hər kəs bacardığı xidməti təklif edə bilər.

Onlar bizi 30 illik xəcalətdən qurtardı, bizi və Vətənin şərfinə, ləyaqətinə görə özlərini oda atdı, qolsuz, ayaqsız qaydanlar oldu... Onlar hər addımda bizim minnətdarlıq hissimizi duymalı, buna sevinməlidir. Şəhidlərin ruhu qarşısında da özümüzü rahat hiss edərik...

Lütfən paylaşın.

Razısunızsa, ictimailəşdirin və mənəvi borc kimi mənəvi bir imza atın bu təklifin altına.

Fərhad Əhmədov

"YAŞAT" Fonduna 1 milyon manat ianə etdi

Eks Rusiya senatoru, Azərbaycan əsilli xeyriyyəçi iş adamı Fərhad Əhmədov şəhid ailələrinə və Vətən müharibəsinin qazilərinə dəstək üçün yaradılan "YAŞAT" fonduna 1 milyon manat köçürüyüňü bəyan edib.

Biznesmen özünün Facebook səhifəsində bu barədə bildirir. "Hörmtli oxular! Ay yarım əvvəl Vətən müharibəsi qalibiyətlə başa çatdı. Bakıda Qələbə Paradi keçirildi. Ölkə işçiləşmənin qovulmasından sonra öz ərazilərinin bərpasına başladı. Bir vaxtlar A.V.Suvorov deyirdi ki, sonuncu əsgər dəfn edilməyənə qədər müharibə başa çatmayacaq.

Şəhid olmuş qəhrəmanlarımızın xatirəsinə qayğı olunduqca mühüm vəzifədir. Lakin indi onların ailələrinə, yaralılara, Vətənin azad olunması naminə qanını axıdanlara qayğı da ondan dah az əhəmiyyət daşıdır. Onlara yaralarını sağaltmaqdə, sağlamlıqlarını bərpa etməkdə, normal həyata maksimum qayıtmada kömək etmek bizim ümumi borcumuzdur. Prezident İlham Əliyev öz sərəncamı ilə yaralılara və şəhid ailələrinə yardım Fonda yaradıb. Prezidentin təşəbbüsünü dəstekləyərək mən bu Fonda bir milyon manat köçürməyi qərara aldım", -Fərhad Əhmədov bildirir.

Qeyd edək ki, Vətən müharibəsi başlayan gündən F.Əhmədov Azərbaycan ordusuna geniş dəstək kampaniyasına başlayıb. Biznesmenin sahibi olduğu "AzNar" QSC 44 günlük müharibə ərzində her gün cəbhəyə əsgərlərimiz üçün sovqatlar-müəssisənin istehsal etdiyi ekoloji təmiz məhsullar və əsgər üçün lazım geyim, corab və s. göndərib. O cümlədən döyüslərdə hərbçilərimizə gərek olan bir sira müasir xüsusi hərbi ləvazimətlər, dizel generatorları, benzinlə çalışan mişarlar da alaraq cəbhəyə yola salıb.

Habelə iş adamı döyüslərdə yaralanan hərbçilərimizin müalicəsində lazım olan dərman vasitələri və tibbi ləvazimatların da alınmasına, xəstəxanalara çatdırılması təşkil edib. Bundan əlavə biznesmen Goyçay və İsmayıllı rayonlarında şəhid ailələrinə maddi yardımalar göstərib. Düşmənin Gəncəni ballistik raketlərlə atəşə tutması nəticəsində helak olanların ailələrinə, yaralananlara, ev-eşiyini itirənlərə də maddi destək verib.

F.Əhmədov Azərbaycanda xeyriyyəciliğin fəaliyyətinə hər il milyonlarla manat sərf edir. O, koronavirus pandemiyası dövründə də sosial baxımdan həssas əhalilərə qruplarına ərzaq yardımını göndərib, koronavirusla mübarizəyə dəstək Fonduna 1 milyon manat köçürüb.

"Torpağa su qarışında palçıq olur, qan qarışında Vətən"- sözərini elini, ayağını, gözünü itirən yaralı döyüşçülərimizin, qazilərimizin dilindən çox eştidim bu günlərdə.

Bu günlərdə əsgərlərimizin sosial şəbəkədə paylaşılan üzümüzde təbəssüm doğuran müxtəlif göründütürələrini də izlədim. Boş vaxtları olanda yellənəkde yellənir, oxuyur, yemək bişirirlər, qartopu oynayırlar... Bildiyimiz, gördüyüümüz, yaşadığımızda hamısı. Amma ele fərqli duyğular oyadır ki... O qədər xoşdu ki. Biliyim ki, hamı qartopu oynayanları ilk dəfə görürəm kimi izleyir bu paylaşımıları. Kövərləmədən baxmaq olmur. Və düşünməsən də olmur: Uşaq dilar...

Hərdən lap hönkürmək isteyirsin bu böyükliyə siğmayan uşaq-

dan idmanla məşğul olub. 8 yaşından arzusu - məqsədi olub.

Idmanla məşğul olsa da, tarix elminə xüsusi marağı vardı. Tarihi fənnini, tariximizi sevə - sevə öyrənirdi. Bəlkə buna görə də özü ilə birge torpaqlarımızı azad etmək arzusu da böyükürdü. O, işğal günlərini tariximizdən silmək isteyirdi.

Atası Şahin bəy deyir ki, Qarabağ hadisələri, işğal olunan ərazilərimiz onu həmişə narahat edirdi. Kiçik yaşlarından bu hadisələrlə bağlı suallar verirdi. Bu onun üçün ağır mövzu idi. "Bir gün Xocalı faciəsinin qisasını alacağam" deyirdi...

Çox gənc idi Sadiq Şahin oğlu. Arzuları çox idi. Yaşının kiçik olmasına baxmayaraq

di. Ona "qızıl əsgər" dedilər. İkin-ci Qarabağ Savaşı başlayandə ona zabit heyətində tək əsgər oldu. İlk gündən igidiyi ilə də fərqləndi. Murov yüksəkliyi uğrunda savaşda "Murov aslanı" dedilər ona. İllərin dostu kimi sevdidən idmanla məşğul olub. 8 yaşından arzusu - məqsədi olub.

ASTARA ŞƏHİDLƏRİ

Özünə - sözünə sadıq Sadiq

lığa, uşaqlığa siğmayan böyükliyə.

Ölümün üstünə gedən,

gözünə baxan ərənlərim gizlənəcək oynayırlar. Ölümün gözü qarşısında gizlən-qaç oynayan uşaqlıq içini titrədir adamın. Nə varsə, sökürilmə-ilmə.

Bəlkə elə Sadiq də gizlənəcək oynayıb? Hardasa gizlənib? Elə gizlənib ki, ən yaxın dostları da tapmayıb onu?

Mən də onu tapmaq istədim, axtardım, Sadiqi axtardım.

Şəhid olandan sonra axtardım. Ailənin yeganə oğlu Sadiq Şahin oğlu Bağırzadəni Şəhid olandan sonra tapdım, tanıdım. Sadiq Bağırzadə Astaranın Ərçivan qəsəbəsində 15 aprel 2002 - ci ildə dünyaya gəlib. 2008-ci ildə Ərçivandakı Şəhid Natiq Kərimovun adını daşıyan 3 nömrəli tam orta məktəbin birinci sinfinə gedib, 2019 -cu ildə həmin məktəbin məzunu olub. Sadə zəhmətkeş ailədə böyüyüb.

Bu sadəcə qısa xronologiyadı. O isə hamının sevimliyi idi: şagirdlərin, müəllimlərin, onu tanıyanların... Həmişə fərqlənib. Dostları deyir ki, təbiətən çox şən olan güllərzü Sadiqi sevməmək mümkün deyildi.

Ağlımız azca işləyəndən xeyallar ququruq, arzularımız olur. Kimi aşpaz, kimə təyyarəçi, kimə polis, kimə sürücü olmaq istəyir. Sadiq uşaqlıqdan idmançı olmaq istəyirdi. Arzusuna sadıq qalıb. 8 yaşın-

arzuları böyük idi özü kimi. Məktəbinə, ailəsinə, doğma el - obasi na başuculuğu getirmək üçün yaşayırı. Ömrünə tarix yazırı. Sadiq Heydər Əliyev adına bütün turnirlərin boks üzrə yarışlarında "Qızıl medal" a layiq görürlüb hər dəfə. İştirak etdiyi yarışlarda aldığı medallar, diplomlar, fəxri - fərmanlar yaşadığı illərə siğmayaq qədərdir. Hələ 2016 - ci ildə

14 yaşında Boks üzrə Açıq Bakı birinciliyində yalnız finalda uduzaraq gümüş medalla dönüb doğmalarına. Yarış seçim xarakteri daşıdıqdan Milli Komandaya vəsiqə qazanıb. O, Azərbaycan Respublikası Milli Komandasının üzvü idi.

Çox arzuları vardı. Beynəlxalq yarışlarda iştirak etmək, Vətənini dünyada tanıtmak, Bayraqını ucalarda görmək isteyirdi. Avropa və Dünya çempionu adını qazanmağı məqsəd qoymuşdu. Yorulmadan məşq edirdi. Məşqçiləri ona inanırdı.

Dünyanın istənilən ölkəsində

keçirilən yarışların qalibi olmaq istəsə də, bir müqəddəs arzusu da vardır: bir gün Şuşada, Xankəndidə keçiriləcək yarışların qalibi olmaq isteyirdi. Hərdən də zəratla deyirdi: "Eybi yoxdu, təki axırıncı yeri tutum, amma torpaqlarımızı işğaldən azad edək, Şuşada idman yarışları olsun". Ona görə də ilk olaraq Vətənə borcunu vermək istədi.

Hərbi xidmətə gedəndə ona yola salan dostlarından birinə piçildəmisi: Nə olaydı, döyüş başlayaydı, torpaqlarımızı azad edəydik... Mən də döyüşəydim.

Belece bu ilin may ayında hərbi xidmətə yollandı Sadiq. Çox çevik, idmançı olduğundan onu Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrə qəbul etdilər. Kəşfiyyatçı kimi telim keç-

yi, qardaş bildiyi Akstafalı balası Xaləddin Cəlilovla birlikdə 16 erənəni postunun dağıdılmasında, Murovdə yüksəkliyini düşmənlərdən temizlənməsində aslanlar kimi vuruşub döyüşçü yoldaşlarının bizim "Murov aslanımız" deyikləri Sadiq Bağırzadə.

Murovdəga bayraq qaldıranda

üzündəki Qələbə sevinci ilə qalib dostlarının yadında igidi-miz.

Sadiq döyüşdə olduğunu ailəsinə deməmişdi. Ata -ana bundan xəbərsizdi. Hər gün bir xəbər gözləyirdilər. Ürəkləri bir xəbər ümidiñə sarılmışdı...

"30 - da səhər Ərçivanə şəhid gəlməsi. Orda idim. Çox ağır idi. Günorta evə yenicə qayıtmışdım... Xəbər gəldi... Xaləddinlə bir yerdə olub - deyir atası. Susur. Arada səsi qırılır.

Nə deyəcəyimi bilmirəm... Nə-lər desək də ana-ata ürəyi yaralıqlar...

Cəmi iki gün fərqləri vardı ailənin tek oğullarının. Xaləddin aprelin 13-də, Sadiq isə 15-də dünya-yə gəlib. İkisi də 18 yaşında... İkisi də idmançı.

İstənilən savaşda itgi olur. O ki qala Vətən savaşı. Düşmən əlinde olan torpaq yükündən ağır heç nə yoxdu. Səni əyən, əzən yükü daşımaqdan çətin ne ola bilər ki?!

Bizi bu yükden qurtardı Sadiq-lər.

Onu böyük izdihamla qarşılaşıb, izdihamla yola salılar el-əbasında ölməzliyinə.

İndi müqəddəs arzusuya qol-boyundu Sadiq.

"Vətən uğrunda" "Cəsurluğa görə" medalları ilə təltif olunub Sadiq. Sadiqin, sadiqlərin cəsurluğu Vətən. Onun qələbə sevincli təbəssümü var Vətənin üzündə.

Hamımızın illərlə həsrət qaldığımız təbəssümün.

KAMALƏ ABİYEVA

10 ƏDALƏT •

26 dekabr 2020-ci il

SON ZƏNG... SON DÖYÜŞ...

və yaxud 19 yaşlı şəhid Mütəllibin qəhrəmanlıq salnaməsi...

...El məsəli var: "Torpağı su töküldənə palçıq olur, qan töküldənə isə Vətəndir" deyirlər. Ana sözü ilə qoşa çəkilən, bir söz də var: "Vətən deyirik, Vətən eşidirik. Ana Vətən - Odlar Yurdu Azərbaycan. Qonaqpərvər, təmiz, açıq ürəkli, bir neçə xalqın Vətəni. Vətənimizin qüdrətli söz xirdarları, igit qəhrəmanları, tarixi şəxsiyyətləri, sənətkarları sana gəlməzdir. Vətən hər kəsə havasından nəfəs, torpağından qüvvət verir. Bəli, bu Vətən torpağında çox igidlər can qurban edib. Müqəddəs şəhid qanı qarışan Vətən torpağı, müqəddəs and yerimiz, müqəddəs yurdumuzun azadlığı isə tək amalmıdır. Bu günlər hər birimiz bu amal uğrunda birləşdik. Neçəneçə qəhrəmanların qanı axan torpaqlar işgaldən azad edilib. Azərbaycanımız-Qarabağ düşməndən xilas etmək üçün azadlığı qazanmaq üçün yenədə canlar fəda oldu. Məhz, Vətən oğullarımız sakit qala bilmədilər. O, igidlər Vətənin müdafiəsi, düşməndən təmizləmək üçün azığın düşmənlə əsil mübarizə apardılar. Bu günlər isə qələbə sevinci ilə həm Vətən, həm də şəhid ruhları sevinir...

30 ilə yaxın

Azərbaycanın Qarabağ kimi ürəyinə namərd düşmən tərəfindən saplanmış qılınc, nəhayət ki, polad biləkli igidlərimizin mətinliyinə, igitliyinə tab gətirə bilədi. Bu dəfə əsil mübariz ruhda hünərlərini göstərdilər: - azığın düşmənə... Vətən üçün canından keçən bu igidlər, şəhid əlçatmazlığına ucaldılar. İkinci Vətən savaşında erməni işğalçılarına qarşı fədakarcasına vuruşaraq, qəhrəmancasına həlak olan Zaqatalanın cəsur oğlu Mütəllib Arif oğlu Serov kimi... O, qısa ömür sürsə də, ön cəbhədə vuruşaraq, həlak olsa da, Zaqatalalılar onu necə müsbət keyfiyyətlərə malik olan xoş niyətli, ürkəklərə yol tapa bilən bir gənc kimi tanıydı - Mütəllibi. Bu günün Vətən fədaisi olan Zaqatala rayonunun Silban kəndində sade, fehla ailəsində anadan olmasına, böyükəsinə baxmayaq, nəyəsə ehtiyacı olsa da, gözü tox olub, əksinə kiməsə kömək etməyə, yardımçı olmağa çalışardı. Məhz, bu müsbət xarakterinə görə böyüyündə, kiçiyində yanında hörmətli etmişdi onu. Amma... indi onun dünyaya göz açdı, Zaqatala rayon mərkəzinin lap yaxınlığında, dağların ətəyində yerləşən Silban kəndinin gircəyində, daşdan hörülülmüş kürsülü evin damında üçrəngli Azərbaycan bayraqları dalğalanırdı... Öyrənmışdım ki, bu ailə 4 nəfərdən ibarət idi. Mütəllibin vaxtı ilə yəşadığı həyətə daxil olanda, böyük qardaşı Rəsul (sonradan mənə məlum oldu ki, şəhidin qardaşı uşaqlıqdan travma aldığına görə,

ömrülük şikət olub. E.M.) evə tərəf getdi və valideynlərini çığrıdı. Şəhid balamızın, Vətən oğlunun atası - Arif kişi ve anası Mərziyyə xanım hələ de özlərinə gəlməmişdirler. Onlara təselli, təskinlik verməyə çalışırdı. Şəhidin atası çox kədərli, çox fikirli görünürdü. Sıqareti, sıqaretin dəlinca çəkirdi. Hiss olunurdu ki, oğlunun yoxluğuna inanmaq istəmirdi... Nəhayət, o, dilləndi: "Elə bil mənə yuxu kimi gəlir, çox təsirli, acı bir yuxu kimi... Hərdən oğlumun həlak olmasına inanmırıam. Ele hiss edirəm ki, hərbi xidməti başa vurub geri gələcək, bizi sevindirəcəkdir, hərdən belə fikirləşirəm... Lakin... Mütəllib ayrı uşaq idı, böyükəl böyük kimi, kiçikle kiçik kimi rəfdar edirdi. Zaqatala rayonunda hamı onun xoş xasiyyətdən danişirdi... İndi isə balam yoxdu..."

Anası Mərziyyə xanım isə gözlərinin yaşımlı silə-silə dedi: "Ümədimiz ona idı. Böyük oğlumuz Rəsulu xəstə olduğuna görə hərbi xidmətə aparmadılar. Onu tez-tez müalicə edirik. Mütəllib ayrı oğul idı, yaşımlı az olmasına baxmayaq, ailəmizdə olan çətinlikləri, qardaşının xroniki ağrı xəstə olmasını, bizim də fəhləliklə ailəmizi dolandırmağımızı çox yaxşı başa düşürdü. Həmişə ailəyə kömək etməyə can atırdı. Arzuları çox idı, çox zəhmətsevər, xeyirxahlıq can atan, çətinliklərə dözən bir gənc idı, vətənpərvərliyinə söz ola bilməzdi, erməni millətçilərinə həmişə nifrət edərdi. Mütəllib sanki bir sülh göyerçini idı, gəldi, qondu və pərvazlanaraq bir dəfəlik yoxa çıxdı..."

Valideynlərindən öyrəndim ki,

Vətənimizin ərazi bütövlüyü nü qorumaq üçün ordunun stralarına qırurla, əzmlə, mətanətlə və həvəslə gedən Mütəllib Arif oğlu Serov 2000-ci ilin iyun ayının 9-da Zaqatala rayonun Silban kəndində anadan olub. Uşaq yaşlarından texniyaka, mexaniki texnologiyaya böyük həvəsi və maraqlı olub. Arzusu ali təhsilli mütəxəssis olmaq idı. Amma... O, əvvəlcə Zaqatala şəhəri 5 saylı ümum orta məktəbinin IX sinfini bitirdi.

Daha sonra isə Mütəllib Zaqatala rayonun Aşağı Tala kəndindəki Peşə Liseyində texniki elmlərə yiyələndi. Təhsil aldığı illərdə Liseyində fəali, pedagoji və tələbə kollektivinin də sevimlisə oldu. Anasının bildirdiyinə görə Mütəllib balaca yaşlarından ev, təsərrüfat işlərində onlara kömək edib. Valideynlərinin sağ əli olub. Sakit təbiəti atası isə qeyd etdi ki, Mütəllib hərbi xidmətdən əvvəl bir müddət Zaqatala şəhərində "Konika" mərkəzində çalışıb. "Qısa zaman ərzində oğlum iş yerində də bizə hörmət qazandırdı. Mütəllif orda da çox şey

öyrəndi, kollektivin sevimlisinə çevrildi. Belə inadkar, qəlbi təmiz, doğruluğu sevən idi, əziz oğlumuz..." deyir - şəhid atası.

Torpaqlarımızın xilaskarı,

Zaqatalanın fəxri, 2019-cu ilin oktyabr ayının 1-də həqiqi hərbi xidmətə gedib - Mütəllib. Valideynləri, əzizləri, dostları və iş yoldaşları onu xoş arzularla Vətənimizin keşiyində durmağa yola salıb.

Mərziyyə xanım söylədi ki, oğlu əvvəlcə Gəncə şəhərində,

Müdafıə Nazirliyinin "N" sayılı hərbi hissəsində xidmətə başlayıb. Sonra biliblər ki, hərbi and içmədən sonra Mütəllibi digər əsgər yoldaşları ilə birlikdə Cəlilabad rayonuna, Göytəpə şəhərindəki Xüsusi Təyinatlıların hərbi hissəsində xidmət edirlər.

...Oğlumuzla vaxtaşırı əlaqə saxlayırdıq. O, bizə hərbi xidmətinin normal keçdiyini bildirirdi. And içmə vaxtı yanına getmişdik. Mütəllib hərbi formada olduğuna görə qürur duyurdu. Deyirdi ki, "Ana artıq mən müsəlleh əsgərom. Azərbaycanımızın, Dövlətimizin Ali Baş Komandanı nə əmr versə ona da tabeyik. Biz bununla fəxr edirik. Siz özünüzdən, qardaşından müğayat olun. Dostlarıma salamlar yetirin..." - deyə, Mərziyyə xanım səhbətini davam etdirdi. "2020-ci ilin avqust ayında orada hərbi xidmət etdi. Sonradan xeyli müddət oğlumuzla əlaqə qura bilmədik. Cox-cox narahat idik. Sentyabr ayının əvvəlində oğlumla danışa bildik. Söylədi ki, artıq onlar cəbhə bölgəsindədirler və vəziyyətləri yaxşıdır. Ancaq, bizə məlum oldu ki, onlar xeyli müddət hərbi təlimlərdə iştirak ediblər.

Hərbi andına sadıq qalan Mütəllib, Vətən təşəbbüskeşi, sərri saxlayan idi. Hətta, mühərribə başlayanda da, ön cəbhəyə gedəndə də bizə heç nə bildirməmişdir. Sonuncu zəngi sentyabr ayının oratalarında oldu. Mütəllifin son sözleri belə idi: "Allah Sizi, bizi qorusun, biz də Sizi, Azərbaycanımızı qoruyuruq. Torpaqlarımızı mənfur düşməndən azad etmək hər birimizin borcudur. Ana, ata narahat olmayın, tezliklə görüşəcəyik..." Bu, Mütəllif=bin son sözleri, son

zəngi oldu... Və onlar döyüşə getdilər...

Faşist xislətlə ermənilərin 27 sentyabr 2020-ci il tarixli xəyanətindən sonra Xüsusi Təyinatlalardan ibarət taborun qorxmaz, cəsər, igit, düşmənin gözünə dik baxan - avar oğlu Mütəllib, hərbici yoldaşları ilə birlikdə Cəbrayı, Fizuli istiqamətində döyüş mövqelərimizin önündə yerləşdilər. Onlar azıgin düşmənlə ölüm-dirim mühərribəsi aparıblar. Xain düşmənə göz verib, işiq verməyiblər. Vətənimizin mərd oğulları hərbi telimlərdə öyrəndikləri müxtəlif taktikalarla erməni hərbicilərinin üzərinə irəliləyərək, onların canlı qüvvəsini, texnikasını, hətta yerüstü və yeraltı barikadalarını da məhv ediblər. Mütəllibin xidmət etdiyi tabor qısa müddətdə mühərribənin ən qaynar mövqelərində xeyli sayıda yaşayış məntəqələrini, kəndləri, qəsəbələri, mühüm postları düşməndən təmziləyiblər...

Valideynlərin bildirdiklərinə görə, tabordan yaralı və sağ qalan döyüşçü yoldaşlarının verikləri məlumatlara görə oktyabr ayının 7-də səhərdən axşamada Fizuli rayonunda işğal altında olan torpaqların azad edilməsi uğrundan çox ağır döyüşlər olub. Bu döyüslərdə düşmənin güclü müqaviməti ilə qarşılaşan Xüsusi Təyinatlılar hünər tariximizi yazıblar.

Düşmənin cəbhə xəttini yaran

Mütəllib və daha 8 xüsusi təyinatlı BMP texnikası ilə onlara mövqelərinə lap yaxınlaşaraq, ermənilərə müxtəlif çaplı silahlardan ateş açaraq, onların yənədə canlı qüvvəsini qıraraq, mövqelərdən uzaqlaşdırıblar. Lakin, namərd düşmən bu zaman yeraltı istehkamdan hərbicilərinin istiqamətinə qumbaralar atıblar. Qumbaraların partlaması nəticəsində Mütəllib və vdgər yaralı əsgərlərimiz döyüşçülərimizin səyi nəticəsində döyüş meydandasından çıxarılıblar. Bütün səylərə baxmayaq, vətənpərvər gənc döyüşümüz - Mütəllib və onun döyüşçüsü yoldaşlarının həyatlarını xilas etmək mümkün olmayıb. Söylədi ki, artıq onlar cəbhə bölgəsindədirler və vəziyyətləri yaxşıdır. Ancaq, bizə məlum oldu ki, onlar xeyli müddət hərbi təlimlərdə iştirak etmələrinə, müasir silahlardan istifadə olunan bu Vətən Savaşında özlərinin odun-alovun içərinə ataraq, qorxu nədi bilmədən - 30 ilə yaxın hazırlıq keçmiş qan içən düşmənə qarşı vuruşaraq, onların başını əzərək, Azərbaycanımızın-Qarabağımızın halal torpaqlarını düşməndən təmizlədirlər. Bu, əsil qəhrəmanlıq, vətənpərvərlik deyilmə! Halal olsun Sizlərə - igit əsgərlərimiz, şəhidlərimiz və qazılərimiz, halal olsun Sizlərin valideynlərinə, onların qarşısında baş əyirik...

Bəli, ana - Vətən yolunda şəhid olan, şücaət göstərərkən helak olan Mütəllib Arif oğlu Serov bütöv Azərbaycanımızın qüruru və fəxrideridir.

Hamı Sizin qarşınızda baş əyir, "Allah Sizi qorusun" - deyirlər. Şəhid balamızın isə Ruhun şad olsun! - deyir ki, sən az yaşadın, amma gələcək nəsillərə nümunə olacaq bir qəhrəmanlıq dastanı yaratdin - Mütəllib...

olsun - Mütəllibə "Ana", "Vətən" sözərini öyrədən sevimli müəllimlərə. İndi, bütün el-oba Sizinlə fəxr edir, Sizi alqışlayır. Çünkü, Mütəllib kimi qəhrəman yetişdirdiniz. Cəmi 19 yaşlı Vətən fedaisi arzularının ömrünün bulaq kimi çağladığı dövründə - şəhidlik zirvəsini fəth etdi - Mütəllib...

Oktyabr ayının 10-da

Zaqatala rayonuna Mütəllibin ölüm xəbəri gəlməsi - bütün rayonu sarsıstdı...

Sanki quşların səsləri də kəsildi, təbiətə süküt çökdü, dağlarda sanki yas tutmuşdu. Bir anda bütün rayon camaati, böyüklü-kiçiklili, üç rongli al bayraqlarla Silban kəndinə Serovların evinə tərəf axısdılar. Bütün onu sevənlər, şəhid balamız Mütəllibi son mənzilə yola salmağa gelmişdilər. Mərziyyə ana, Arif ata son zəngdən sonra hiss etmişdilər ki, oğulları Mütəllib cəbhənin ən qaynar nöqtəsindədir, daha onu görməyəcəklər. "Son vaxtlar yuxuda gördürüm ki, gah əsgər formasında, gah bəy formasında, gah da ki, ollarında gül dəstəsi ilə həyət qapısını açaraq, gülə-gülə üstümüzə gəlir... Ana, ana, mən əsgərliyi başa vurmışam, o, gözələ elçi get..." deyir - Mərziyyə xanım. Son zəng, son döyüş və gerçəklişməyəcək son yuxu...

Bəli, 10 oktyabr 2020-ci il tarixdə Zaqatala diyarının böyüklü-kiçiklili hörmətini - izzətini qazanan, avar xalqın mərd oğlu - sadə, halal çörəklə böyüyən 19 yaşlı - şəhid balamız Mütəllib Arif oğlu dönyaya göz açdı Silban kənd qəbristanlığında torpağa tapşırıldı. Əbədiyyətə qovuşdu... El yolu - Vətənin azadlığı naminə. Ruhuna dualar oxundu, yayılma atəş səsləri eşildi.

...Bir anda şəhidin qara torpaqla örtülmüş qəbri al-qırmızı qızıl-güllərlə bəzədildi, onu son mənzilə yola salanların göz yaşları isə - bu güllərə səpələndi...

...Şəhidin valideynləri, qardaşı, əzizləri sakitcə Mütəllibin qəbri önündə sükütlə dayanaraq, qəbrini ziyanət edənləri minnət-darlıq baxışları ilə süzürdülər. Şəhid anası Mərziyyə xanım sanki deyirdi ki, "doğurdanda Mütəllib təkcə bizim oğlumuz deyil, bütün elin oğlu və fəxrideridir".

Bəli, ana - Vətən yolunda şəhid olan, şücaət göstərərkən helak olan Mütəllib Arif oğlu Serov bütöv Azərbaycanımızın qüruru və fəxrideridir...

Elman Maliyev
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü

Salida Sərifova
AMEA-nın professoru, filologiya
elmləri doktoru, AMEA Nizami
Gəncəvi adına Ədəbiyyat İstututu

(əvvəli ötən şənbə sayımızda)

M.S. Ordubadi "Qanlı sənələr" əsərində qeyd etmişdir ki, "Mənim məqsədim müsəlman və ermənilərin iki il ərzində törətdikləri səhv və xətalırm袖 səyləməkdir... Bəlkə, onların və bizim bu xətalardan ötürü təəssüfə layiq bir halda goləcək qarşısında xəcalat çəkəcəyimizi deyib durmaqdır". Bu baxımdan, M.S. Ordubadının "Qanlı sənələr" əsərinin "Yayçı soyqırımı" əsərində xatırlanması təqdirləyiq bir əməldir. F. Fərəcov yazıçığının "Qanlı sənələr" əsərində bu problem toxunaraq qələmə almışdır: "Müəllif milli qırğının törədilməsində erməni-dəsnak partiyasının manfur siyaseti ilə bərabər çar hökumətinin də çirkin mövqeyini faktlar əsasında oxuculara çatdırılmışdır. əsərdə xalqımızın başına gətirilən müsibətlərdən geniş bəhs olunur". [3, s. 19]

Fərəc Fərəcov "Zəngəzur soyqırımı" "Zəngəzur" romanında başlıqlı yazısında isə Əyyub Abbasovun "Zəngəzur" dilogiyasını və orda əksini təpmış soyqırım probleminə aydınlıq götirmişdir. Fərəc Fərəcov "Zəngəzur" dilogiyasının Ermənistən kitabxanalarından yüksədirilmiş faktına toxunmuşdur.

Müəllif həmçinin romanda

"Erməni Azərbaycan xalqlarının dostluğu "Zəngəzur"dakı qədər geniş epik lövhələrlə təsvir edilmişdir" fikrini irəli sürərək, kitabın bəzi qarşılıq möqamlarına da aydınlıq gotirmişdir: "Zəngəzur qırğınları "Zəngəzur" romanında son dərəcə ətraflı və geniş şəkildə təsvir edilmişdir. Yazıçı Əyyub Abbasov təkcə baş vermiş qırğınların bədii təsvirini verməklə kifayətlənməmiş, bəzən açıq, bəzən də üstünlüdü şəkildə daşnakların məkrili siyasetinin haradan qaynaqlandığını ustalıqla qələmə almışdır". [3, s. 30]

Fərəc Fərəcov türkoloq və yazıçı Əhməd bəy Ağayevin də xalqın soyqırımı qarşılığında bigənə qalmadığını toxunmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, Əhməd Ağaoğlu 1905-ci ildə daşnakernənilərə qarşı mübarizə aparmaq üçün Difaiateşkilatın yaratması ilə tarixə adını yazdırmışdır. Əhməd Ağaoğlu 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin köməyinə gəlmis Qafqaz İsləm Ordusukomandanının siyasi müşaviri olması ilə də tərədilən soyqırıma qarşı mübarizə aparmışdır. Fərəc Fərəcovun belə tarixi şəxsiyyəti kitabında anması tarixi şəxsiyyətlərə verilən qiymət kimi dəyərləndiriləlidir: "Əhməd bəy Ağayev 1906-ci ildə Gəncədə erməni soyqırımları ilə bağlı çıxış edərkən demişdir: "Yer üzündə Allahu yaratdıqı nə qədər vəhi və yurtıcı heyvan varsa, onlar başqa heyvanları parçalayurlar, amma öz həmcinslərinə əsla toxunmazlar. Nə acıdır ki, vəhi heyvanların yapmadıqlarını ermənilər yapırlar. Tarixdə bu naxos hadisəyə bənzər heç bir hadisəyə rast gəlməmişik". [3, s. 19]

Fərəc Fərəcov "Yayçı soyqırımı" kitabında Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin mart qırğınları ilə bağlı yaratdığı Fövqəladə Təhqiqat

Fərəc Fərəcovun "Yayçı soyqırımı" əsərinin problematikası və janr xüsusiyyətləri

Komissiyasına başlıqlı etmiş Ələkbər bəy Xasməmmədovun 1918-ci ilin nobrunda qələmə aldığı yazısından bir parça verməkələ ermənilərin törətdikləri vəhşilikləri işq sala bilməsidir: "Evələr yandırılır, alova bürünmüs evlərən qaçan kişilər, qadınlar, uşaqlar, ümumiyyətlər kückərlər görünən hər kəs gülələnir. Ermənilər evlərə soxulur, qarşılara çıxan hər kəsi öldürür, evləri qarş edirdilər. Şəhərin küçələrində meyidilər qalaqlanmışdır. Meyitlər arasında döşləri kəsilmiş, qarınları doğranmış qadın meyitləri atılıb qalmışdır. 8 kəndin əhalisini binalara doldurub, qapılarını kılıdlayıb, benzin səpərək od vurub amansızcasına yandırılmışdır. 8 kəndin əhalisindən 1 nəfər belə sağ qalmamışdır". [3, s. 33]

"Yayçı soyqırımı" kitabında Fərəc Fərəcov həmkarı yazıçı Güllü Məmmədovun "Qarabəkir əfsanəsi" əsərində Yayçı faciəsinə eks etdirilməsi faktını nəzərə alaraq, əsərdən verdiyi parça ilə həm Yayçı soyqırımına nəzər salır, həmçinin də məkrli, mənfur Andronikin əməllərini göstərir: "Qarabəkir əfsanəsi" kitabında Yayçı faciəsi ilə bağlı yazılmış sohifələr de olduqca təsirlidir".

Əsərin janr sinkretikliyi

Fərəc Fərəcovun "Yayçı soyqırımı" əsərinin janr qarışıqlığı özünü göstərməkdədir. Siyasi və ictimai həyat məsələlərini işıqlandıran "Yayçı soyqırımı" əseri publisistika nümunəsidir. Aktual, müasir ictimai-siyasi mövzuda ədəbiyyat janrı olan publisistika ictimaiyyət, dövlət və cəmiyyət həyatı məsələlərinə həsr olunmuş əsərdir, mübariz ruhu ilə seçilən ictimai-siyasi və elmi ədəbiyyat olmasına hamıma bəllidir. Publisistik əsərlərdə (oçerkdə, felyetonda, pamphletde, icmalda və s.) dövrün aktual problemlərinə toxunulur, müəllif təsvir etdiyi hadisələrə və insan xarakterlərinə münasibət bildirilir, tərəqqi təqđid, gerilik təqđid edilir.

"Yayçı soyqırımı" əsərində müəllifin subyektiv yanaşması özünü göstərsə də, dövrün aktual problemlərinə, təsvir edilən hadisə və insan surətlərinə münasibət bildirilmiştir. Kitabda soyqırım millətindən asılı olmayaraq hər bir xalqa qarşı edilmiş manfur əməl kimi təqđid edilir.

Müəllif əsərdə öz dövründə yaşayışın insanların xatirələri əsasında qələmə aldığı müsahibələrdə eyni hadisələr, yəni xalqın soyqırımı məsələləri müxtəlif rakursdan verilməsinə baxmayıraq, eyni ideyanı, eyni problemi açıqlayır. "Yayçı soyqırımı" əsərində müəllif təxəyyülli sənədliliklə bədiliyiñ sintezində özünü əks etdirir. Müəllif kitabda fikirlərini çatdırmaq və açıqlamaq üçün soyqırımla hadisələrinin şahidi olmuş insanların xatirələrindən istifadə etmişdir. Məsələn, "Şamaxı soyqırımı" (1918) başlıqlı yazıda müəllif müəllim Aydin Əlicanovun, Şamaxı sakini Xəvər Yunusovanın, "Vedi hadisəri..." başlıqlı yazıda Vedi rayonu, Şirazlı kənd sakini Əkber Əliyevin və digər şəxslərin xatirələrinə əsaslanmışdır.

Aydın Əlicanovun dediklərində bəlli olur ki, Stepan Şəumyanın əlaltıları olan Lalayan fövqəladə komissiyasının rəhbəri olmuşdur. O da aydın olur ki, ermənilər Şamaxıda, Əngəxaran, Dədəgənəş, Qalaybugurt, Cuxuryurd, Mədrəsə və s. kəndlərdə böyük faciələr tərədərək azərbaycanlılarla qarşı soyqırımları qeyd etmişdir. Xəvər Yunusovanın dediklərindən isə ailəsinin başına gələn olaylar nəql edilmişdir. Nənəsinin altı qardaşının, anasının yeddi qardaşının, anasının tövləsində 80 nəferin öldürülmesi, anasının körpəsinin gözü qarşısında süngünə təxilənmesi, 180 nəferin meşədə gülələnməsi və s. Xəvər Yunusovanın xatirələri əsasında tarixi həqiqətlərin bir

qismi əksini tapmışdır. "Vedi hadisələri..." başlıqlı yazida Vedi rayonundakı Şirazlı kənd sakini Əkber Əliyevin dediklərindən bu yerde ermənilərin törətdikləri vəhşilikləri işq sala bilməsidir. Əkber Əliyev 8 kənddən 1 nəfər də insanın sağ qalmamasının səbəbkarlarını göstərməyə qadir olur: "...ermənilər zonasda 8 kəndin bələkdəki körpələrindən tutmuş aqsaqqallarına, aqbirçəkləri-nədəkbütün əhalisini binalara doldurub, qapılarını kılıdlayıb, benzin səpərək od vurub amansızcasına yandırmışdır. Meyitlər arasında döşləri kəsilmiş, qarınları doğranmış qadın meyitləri atılıb qalmışdır". [3, s. 33]

Vedi hadisələri dünyaya səs bilməmişdir. Ancaq Alman fasızlığının bəşəriyyətə və xüsusən də Belarus xalqına qarşı təretdiyi dəhşətli cinayətlərin bariz nümunəsi olan Xatin kəndi bütün dünyaya səs salıb. 1941-ci ildə fasistlər tərəfindən tamamilə yandırılmış Xatin kəndində qətə yetirilənlərin sayı mübahiseli olaraq qalmaqdadır. Almanların 90 nəfər, Sovet qəzetlərinin isə Xatin kəndində 150 nəfər ölüməni qeyd etmişdir. Buna bənzər hadisə Vyetnam müharibəsi zamanı Sonqomi kəndində tekrarlanmışdır. Sonqomi kəndinin sakinləri bütünlükə mehv edilmişdir. Dinc əhalinin soyqırımı kimi tarix səs salmış bu hadisələrə bigənə qalmayan dünya, Azərbaycandakı soyqırımlara, tamamilə silinmiş və əhalisi mehv edilmiş kəndlərdən isə belə xəberləri yoxdur. Bu baxımdan, Fərəc Fərəcovun qələmə aldığı bu kitabı Azərbaycan xalqına qarşı tərədilmiş soyqırımların tanıdlılması sahəsində atılan addımlardan biri olacaq.

Fərəc Fərəcov "Yayçı soyqırımı" əsərinin "Ən böyük qəlyanam - Yayçı soyqırımı" adlı ikinci bölümə də soyqırımların təsvirini xatirələrinə əsasında açıqlamağa nail ola bilmişdir. Müəllif "Yaycida nələr olub?" başlıqlı yazısında Hüseyin Cəfərov, Safer Əliyev, Həsən İsmayılov, Əbülfəz Mövlayev, Məşədi Əli Cəfərov, Əbülfəz Süleymanov kimi şəxslərin xatirələrini əsasında Yayçı soyqırımına aydınlıq gotirmiştir.

Hüseyin Cəfərovun dedikləri

Ermənilərin xisəltini tam aça bilmişdir: "...bu, cox dəhşətli qırğın olmuşdur. Quduzaşlaşmış ermənilərin biz müsəlmanlıqlara qarşı əsl qəlyanam idi..." [3, s. 54] "Hamusunu düşmən bilin, dost çıxsa baxtınız" başlıqlı yazida Safer Əliyevin Andronikin manfur əməllərinin açıqlaması özünü göstərmüşdür: "...nə Andronikdə, nə də onun əsgərlərindən insanlıq deyilən heç nə yox idi. Gör necə qanıçan, alçaq adamlardı ki, kənddən elçi sıfətində onlarla danışqaparmağa gedən üç nəfər aqsaqqalı da öldürməkdən çəkinməmişdir". [3, s. 57]

Müharibənin yazılmamış qanundur ki, göndərilmış elçiyə zaval yoxdur. Şərqdə zaval ifadəsi işlədilmişdir. Qəlib hökmədarlar möglüb olan tərefi əsərətə saxlamaq üçün onların övladlarını və ya doğma insanların zaval olaraq saraylarında yaşadırlar. Bir növ girov saxlayırdılar. Elçi sıfəti ilə hərbi barışığa və ya hərbi danışığa gedən şəxslərin zaval, yəni girov saxlanılması yolverilməz idi. Lakin Andronik Yayıçı kəndindən elçi sıfəti ilə onun yanına gəlmış üç aqsaqqalı öldürürtəsi onun məkrili siyasetinin qəsəbəsindən ibarət idi. Rəvəngəlu xanın rəhbərliyi ilə göz oxşayan bir şəhər salınır. Bundan heyrlətə gelən Şah İsmayılov qəsəbəsində burada abad, yaraşlıq bir yaşayış məskəni tikdirməyi tapşırır və ona nə lazımsa kömək edir. Bir il keçəndən sonra hökmədar həmin yer gələrən görür ki, Rəvəngəlu xanın rəhbərliyi ilə göz oxşayan bir şəhər salınır. Bundan heyrlətə gelən Şah İsmayılov şəhərin adını onu tikişdən Rəvəngəlu xanın şərafına Rəvan qoyur. Sonralar şəhərin adı yerli əhalinin sıvəsi ilə Rəvan kimi tələffüz olunur". [3, s. 10-11]

Qeyd etmək lazımdır ki, tədqiqatçılar tərəfindən Rəvan şəhərinin salınması ilə əlaqədar müxtəlif fikirlər təqdim edilmişdir. Məsələn, XVII əsrədə yaşayış-yaratmış türk coğrafiyasının Eviyli Çələbi Rəvanın XV əsrədə salınması faktına toxunmuşdur: "Hicri - 810 (1407-08)-cu ildə Əmir Teymurun tacirlərindən Xasə xan Ləhicani adlı tacir Rəvan torpağına qədəm qoyduqda cox münbət, məhsuldar torpaq görür. Öz ailə üzvlərilə burada sakin olur. Gündən-gün düzü əkin hesabına varlanaraq bu böyük kəndin əsasını qoyur". [2, s. 50]

Ədəbiyyatşünaslıqda sənədlilik anlayışı

müxtəlif aspektində tədqiq edilmişdir. Ədəbiyyatda bədii-sənədlilik növ, janr, bədii ədəbiyyat, publisistikaya xas xüsusiyyətlər kimi tədqiq edilməsi

bir sıra fikir ayrılıqlarına səbəb olmuşdur. Sənədlili ədəbiyyatda janr qarışıqlığı ilə yalnız sənədliliyi bədii metod kimi qəbul etdiqdə açıqlamaq mümkünür. Sənədlili ədəbiyyatda janr elementlərinin yer alması ilə elaqədar olaraq əsərin janritini məzmun dəyişikliyinə uğratmaq nail ola bilir. Sənədlilik sənədlili əsərdə müəllifin tarixi fakt və olayları əsərin konsepsiyasına uyğun şəkildə təqdim edir. Məsələn, epik növün həcm etibarile hekayəyə yaxın, hekayədən fərqli olan oçerkələr faktiki həyat materialı, sənədlilik əsasında qələmə alınır. Sənədlilik əsasında qələmə alınır dedikdə, əsər müəllifinin təsvir etdiyi qəhrəmanın adı, tərcüməyi-halının səciyyəvi faktlarını real həyatda neçə varsa, o şəkildə təqdim edir. Xatirə və yaxud memuarları da oçerk kimi faktiki həyat materialı və sənədlilik əsasında qələmə alınır. Xatirə və yaxud memuarların oçerkdən fərqli olaraq, bir şəxsden bəhs etmək kimi məhdudiyyəti yoxdur. Xatirədə isə əsər şəhərə təqdim etmişdir. Son dövrlər səz sənətində hibrid janr konstruksiyaları yaranmışdır. Bu özünü həm bədii ədəbiyyatda, həm də publisistikada göstərməkdir.

məntəqəsi kimi Yerevan yalnız XVI əsrənə məlumatdır". [4, s. 40]

XVII əsr fransız səyyahi Jan Şarden [5, s. 21] İrvanda olmuş, İrvan qalasını təsvir edərkən, onun kiçik bir şəhərdən böyük, oval formasında olduğunu qeyd etmişdir. Seyyah onu da vurğulamışdır ki, İrvan qalasının dairəsi dörd məddə olub, təxminən 800 evdən ibarətdir. Jan Şardenin toxunduğu əsas məsələ odur ki, İrvan qalasında yaşayan insanlar ancaq təmizqanlı səfəvilər olmuşdur.

Tədqiqatçılar tərəfindən

meydانا çıxmış fikir ayrılgına baxmayıraq, Fərəc Fərəcovun publisistikə ilə məşğul olan şəxs kimi İrvan şəhərinin Şah İsmayılov tərəfindən tədqiq edilməsi barədəki qeydləri təqdirəlayıqdır. Bu amil tarixi yaddaşları unudulmadığını, yaşadığını bir işarədir.

Fərəc Fərəcovun "Yayçı soyqırımı" əsərində sənədliliyə müraciət etməsi təsvir etdiyi problemlər sənədlərlə, faktlərlə aydınlıq qətirmək məqsədi daşımışdır. Son dövrlər səz sənətində hibrid janr konstruksiyaları yaranmışdır. Bu özünü həm bədii ədəbiyyatda, həm də publisistikada göstərməkdir.

Belə ki, müasir mərhələdə sənədlili, publisistik, elmi janrlar yeni janr konstruksiyaları formalasdırımaqdadır. Sənədlili və bədii janrların qarışıqlı elaqə formalaları müxtəlif ola bilər və ilk növədə, sənədin (tarixi faktın) bədii mənasının yenidən işlənilməsi, müasir dövrdə "müstəqil estetik mənə alması" [6, s. 421] ilə səciyyələndirilir. Fərəc Fərəcov sənədi (faktı) "Yayçı soyqırımı" əsərinin mətninin fabulasına daxil etmişdir. Müəllif rəsmi sənədlərlə yanaşı insanların xatirələrdən fəaliyyət edərək, müəllif şəhəri ilə təqdim etmişdir.

Sənədlili faktlardan biri kimi "Yayçı soyqırımı" kitabında Rusyanın dövlətçilik tarixində və siyasetində önemli, maraqlı bir sənəd kimi diqqəti cəlb edən rus imperatoru olmuş I Pyotr "Vəsi

Vagif
Osmanov

Sağlamlığımızı qoruyan keçə alaçıqlarda, çadırlarda, yaxud at belində doğulan Türk oğlu üçün bu yaşayış məskəni müqəddəs yurd yeriidi. Alaçığın gündoğana açılan nəfəsliliklərindən zirvələrin, yamyaşlı yamacların, güllü-çiçəklərin təmiz havasını sinəsinə çəkib yuxudan oyanardı Türk övladları.

yoxdur, təki gölsinlər, getsinlər. Onların ağalarını doğru və yalan maraqlandırır. Bircə səlibçi tərəf inciməsin...

Bir neçə kəlmə

"Qarabağ rüzgarları"ndakı ağırılı, acılı, qanlı poeziya baredə təəssüratımı bildirir. Bu kitab dəndlərdən yapılmış söz heykəlidir, sinəmizdəki Ağrı dağının poetik mənzəresidir. "Qarabağ Qaziləri İctimai Birliyinin sədri, bu yaxınlarda dünyasını dəyişmiş qazi-şəhid Etimad Əsədov "Rəfail Tağızadənin şeirlərindən Qarabağ ətri gəlir... Otunun, gülünün, ciçəyinin, ağacının, suyunun, havasının ətri. Bu ətirdən qan iyi də gəlir. Əsgər yarasına sarınan bint qoxusu da. Bu ətirə barit qoxusu da qarışib, şinəl qoxusu da. Göz yaşı tamı da var bu şeirlərdə. Qana bulaşmış göz yaşı da..." -

da "qurduğumuz alaçıq, yaylaqdə keçirdiyimiz günlərin xoş xatirələri deyil:

*Bu yerdə kəkotu, qantəpər olmur,
bu yerdə - bizlərdə bir təpər olmur.
Bu yerin çıxını, dumani azdı,
bizlərin sağalmaq güməni azdı.
Bulaq yox, gözləndən sular damcilar,
burda gözlərimdən kədər damcilar,
dəndlər bu sinəmi yolar, qamçilar.
Bu ayrı çadırı, bu ayrı köçdü,
qızlar da böyüdü, çadırdañ köçdü,
bəzənən gəlinlər çadırdañ köçdü,
kişilər qocaldı çadırdañ köçdü,
bu çadır köçmədi, bu çadır çökdü.*

Rəfail müəllimin çadırda "uçuq evlərin yadigarlarına - qırıq dəhrəsinə, ortadan çatlamış yarıq təhnəsinə" rast golur, atalı, Ağdamlı günlərinə səyahət edir, nis-

**Şagirdlər utanır adından indi,
utanır qohumdan, yadından indi.**

"Vətənin keşiyində dayanıb səngər rütbətini canına hopdurmuş Rəfail Tağızadənin" (Etimad Əsədov) şeirlərində "qaçqın uşağı", "qaçqın məktəbi", "qaçqın müəllim", "qaçqın qəbristanlığı" kimi ifadələr tez-tez rast gəlirik. Çox təəssüf ki, "qaçqın ədəbiyyati" termini də söz sənətinə geldi. Kaş heç yaranmayıyadı, gəlməyəydi. Bu nə Rəfail müəllimin, nə də yurd-yuvasından ayrı düşüb yüz əzaba qatlaşanların günahıdır. Rəfail müəllim sifarişlə tarix quraşdırınlardan fərqli olaraq gerçek tarix yaradır. "Rəfail Tağızadə bütün gerçek şairlər kimi şeirlərini öz ürəyinə qanıyla yazar" (A.Mirseyid). Qanla yazılmış yazıldarda (tarixdə) yalan olmur. Vətonimizin üzərinə acı rüzgarları əsdirənlə-

Çadır şəhərciyi - tariximizin qara ləkələri

Buz bulaqların suyundan bir qurtum içib, qoşa ovündəki bumbuz bühlür su ilə üz-gözünü yuyub kefi durular, yeni günə başlayardı...

Keçən yüzilliyin son onillyində başı həmişə qeylə-qallı Oğuz Türkleri yenidən xain qonşularının məkrinə tuş gələndən "çadır" sözü bir qara kabus kimi tarixə əbədi imzasını həkk etmiş Türkün qanına susadi. Artıq yeni "üslub"lu "şəhərciklər" yaranmağa başladı - çadır şəhərciyi". Yeni çadır şəhərciklərinin 1941-1945-ci illərdə faşistlərin yaratdığı ölüm düşərgələrindən fərqi nədə idi? Faşistlər ölüm düşərgələrindəki əsirləri gülə ilə, acliqla öldürdürlər.

Çadır şəhərciklərindəkilər

əsir yox, əsirlikdən canını qurtaranlar idi, yardımçılar, ianolər hesabına bir loxma çörək tapırdılar. Amma yurd-yuva həsrəti ilə alışqalar, əkib becordikləri torpaqları, illərlə qurub-tikdiyi ev-eşiklərinin xiffətindən məhv olurdular. Günü-gündən artan, ilanmələyən düzəldər sıralanan "inkubator ev"lərdə ahlı insanların, beşiyi vaqon altından asılan körpələrin ("bu körpə bəlkə də özünü döyünün xoşbəxti" sayılır. Bəlkə elə bilir ki, dünya vaqonlardan ibarətdir. Dünyanın nə bağ-bağçası var, nə oyunu, nə də oyuncası" (Famil Mehdi), ömrünün qənimi daha çoxuydu. Zirvələrində qartalların qıy vurduğu dağlardan, dağətəyi ərazilərdən məcburi qovulan qardaş-bacılarını, hələ çox şeyi anlamayan körpələri qızmar isti, yurd həsrəti, hava-sızlıq, səhhətindəki problemlər, təhsilsizlik, ən ümdəsi ümidsizlik yaşamağa qoy-murdur. Çadır şəhərciklərində ilan, əqrəb, ağaçqanad ölüm mələyiyyidi. Bu dünyadan cənnətindən didərgin düşənlər nəinki bir ağac kölgəsini, buz bulaq suyunu, hətta lili kanal suyunu da tapa bilmirdilər. Çadır şəhərciyi çoxları üçün əyləncəli, ekzotik səslənse də əslində nə yaylaq idi, nə də bir neçə günlük əyləncə - yeyib-içib kef çok-mək yeri...

Qazi şair Rəfail Tağızadənin "Qarabağ rüzgarları" kitabındaki "Çadır şəhərciyi" poemasını oxuyanda nikbin notlarla fikirləşə bilmədim. Əlbəttə, bu nə Rəfail müəllimin günahıdır, nə də mənim. Günahkarların cəzasını verəcəyimiz günü hamımız gözləyirik.

"Çadır şəhərciyi" poemasındaki ağırılı poetika bu cahana sığdır. Bəs niyə haqq səsimizi eşitmirlər? Otuz ildən çoxdur ki, kabab iyinə gələn ATƏT-in, BMT-nin biganələri hər iki tərəfin başını tumarlamadıqla möşguldurlar. Ceynənmış cümlələrlə hərdən bir sayı unudulan qətnamələr söyləyirlər. Onlar üçün haqqla nahaqqın fərqi

deyirdi. Baş qazinin fikirlərinə əlavə olaraq deyim ki, Rəfail müəllimin poeziyasında düşməndən qisas, intiqam almağa səsləyən müqəddəs çağırışı həmişə eşidirəm. Bu ən ilahi missiyadır.

Qarabağ həsrəti dənəyasi dəyişən şair-alim Famil Mehdi Rəfail Tağızadəni "dərdini poeziyaya çevirənlərdən" biri kimi təqdim edir: "Sən bir Qarabağ şairi kimi bu faciənin aradan qaldırılmasının yollarını axtarısan". Famil müəllim həmmüza doğru yolu göstərir: "Əsas yol isə silaha sarılmaqdır".

Yaxşı bilirəm ki,

Qarabağ həqiqətlərinə, Qarabağ dəyünə, Qarabağ həsrətinə, Qarabağ ağrularına Rəfail müəllim qədər dərindən belə olan, həssas ürək, qələm və söz sahibləri çox deyil. "Qarabağ rüzgarları"nın annotasiyasında qeyd olunur ki, bu kitab Rəsul Rza mükafatı laureati, vətənpərvər şair Rəfail Tağızadənin qan və göz yaşıyla yazılmış dərdinin gündəliyidir. Kitabın yığcam və çox dəqiq təqdimatıdır. Kitabın üz qabığında qan rəngində yazılmış "Qarabağ" sözü və əsir, küskün yurd yerlərimizin kadrları ilkin informasiya kimi duyğulu ürəklərə ismərşələr ötürür, çox mətləbləri anladır.

Dünyanın dörd məşhur universitetinin professoru, Lütfi Zadə irsinin davamçısı, "Amerikadan 7 min mil uzaqlıqda yerləşən Azərbaycanda yaşasa da, Amerikadan çox əzəmətli görünən" (Amerikanın məşhur alimi Ronald Yager) Rafiq Əliyev yazar: "Rəfail müəllimin poetik axtarışlarında Qarabağ mövzusu dominantlıq edir. Bu da çox təbiidir, həqiqi şairin ilk Vətəni də, son məskəni də onun doğma yurdı olmalıdır..."

Rəfail müəllimin ürəkağrısı ilə nəzmə çəkdiyi "Çadır şəhərciyi" bizim yaylaqlar-

gillə həsrətin burulğanına düşür. Bu həsrət onu "röyalara dalmaga, bir çimr yuxu almağa qoymur". Çünkü ana torpaq həsrətlisinin yuxusunun ərşə çəkən "çadır çəpik çalır küləkli havada". Torpaqlarından qaçqın, məcburi kökün, didərgin düşənlər çadır şəhərciyində keçirdikləri günü, ayı, ili ömür saymırlar. Ona görə də Rəfail müəllimin artıq "dağdakı çadırlardan zohləsi gedir", nifretlə "silin, it mənim tariximində" hökmüylə günahsız, miskin görkəmli çadırı lənətləyir.

Şair yaralı yerlərimizdən birinə də ürək ağrısı ile toxunur. "Nə şəhər kimi şəhərliyi, nə kənd kimi kəndliyi, nə muzey kimi gərkəmi, eksponatı" olan bu yerləri gələcəkdə axtarışa yönəlmək istəyənlər babalarımızın qara tarixindən başqa nə tapacaqlar?

*Arxeoloji qazıntılarından
xarici ölkələrin
"Made in"..., yağ bankaları,
düyü torbaları,
bir də nakam adamların
siyahısı çıxar.
Utanğından hamı
doğum kağızını da dəyişər -
adi düşübsə ora.
Arxivləri yandıracaqlar
sənin ləkəli adını
üstündən silmək üçün.*

"Nə yayı yay, nə qış qış" çadır şəhərciyində "günahsız uşaqların baxışları" oldu-rür duyğulu şairi. Qaçqın şəhərciyinin qara attributları çoxdur. "Yükünü sürüyüb apara bilməyən bəxtsiz dəmir, taxta vaqonlarda bəxtsiz adamlar ömrə yazılmayan ölüm arattività":

*Vaqonda doğulan günahsız körpə
Beşiyin asılıb vaqonun altında,
Kımlırsə kef çəkir paqonun altında.*

*...Çadırda doğulan qızım,
sən bəxtindən yarındınmı?*

*...Yellənirsən vaqon altında,
sən göyüzü görmədin ki...*

Bir də "çadır məktəbi". Bu məktəbdə qaçqın müəllim "Ən yeni tarix" dərsində qaçqın şagirdlərə nə öyrədir görsən? "Qarabağ tanımayan, vaqonda doğulub, Vətənsiz olub, Qarabağın Vətən olduğunu bilməyən" şagird, vətəndaş yetişir bu çadır məktəblərində:

*Bölnür müəllimlər, bölnür hələ -
bölnür bu Vətən torpağı kimi.
Şəhər müəllimi, kənd müəllimi,
qaçqın müəllimi, qaçqın məktəbi.*

rin cavabını tezliklə verəcəyik. "Bu dünya belə qalmayacaq, qardaş". Onda "qaçqın ədəbiyyatı"nın nümunələri utanc yerimiz olacaq...

"Alnında Vətən coğrafiyasını gəzdirən, ürəyi Vətən torpağı kimi cedar-cadar, qaysaq-qaysaq, kəfəni başımız üstündə dalğalanan üçrəngli bayraq olan, qəlbində şəhid qardaşlarının xatirəsi" əbədi yaşıyan Rəfail Tağızadə "süzülmüş Qarabağ xalçasının ilməsini axtarır". Bu ilmələri bədxahlar oğurlayıblar, musiqimiz, poeziyamız, təamlarımız, Novruz bayramımızla birləşir.

Şair "səhrada döşəməsi, divarı palçıq suvaqlı daxmada özünə yurd salan" taleyi-nə yurd həsrəti yazılıan adamlı dərdləşir. Dərdli dərdlinin dilini, ovqatını yaxşı anlaysılar. Onun dərdi Rəfail müəllimin dərdi ilə eynidir:

*Ürəyinin başına dolanan
tikanlı məftillər
kəndini çəpərləyib səndən.
Bilmirsən
bağında meyvə bitir, ya yox?
...Ağ tutun, qara tutun,
xar tutun araq dadır.
Külək biçənəyi bölmə
qonşuya sənin aranda?
...Gecəsi ölü kəndin
gündüz işıqları yanır mı?
Uşaqsız məktəbdə,
yiyəsiz evdə
heç olmasa
bayquş varmı ulamağa?*

Bu ağrıya ürək dözərmə, İlahi?! Sən bizi səbər verme!

Bizim yuxularla inanan vaxtimız deyil, qazi qardaş, şair qardaş. Amma təki yuxun çin olsun. Hər gecə yuxularına gələn "gizli hiçqırılı, hönkürtülü uşaqları" öz elində obasında gülərəz, şirin xatirəli, toylu-bütəsatlı uzaqları arzuladığımız kimi yaxında görəsən:

*Yuxum tikanların üstündə gəzər,
əsgərlər evində yatana kimi.
Küsük torpaqlara cığrlar salıb,
çadır şəhərciyi batana kimi.*

*Qoy yuxum çəkilsin, yuxum yox olsun,
kökün öz yurduna çatana kimi.
Həsrəti torpağı bağırma basıb,
həsrəti gözündən atana kimi...*

Hələlik "Qarabağ bizim məğlub adımızdır", Rəfail Tağızadə. Tezliklə, qələbə, zəfər sorağıyla...

10.08.2020

İlqar Rəsul

Yəqin ki, bu dediyim çoxlarının düşündüyüdür

Deməli, bu işbaz həkimlərin və dərman reklamçılarının bir şərəfsizliyi var. Biri klyent tutmaq, biri də dərman sırməq naminə efirdə deyirlər ki, səhhətdəki filan problem ölümle nəticələnə bilər, ləngimdən biza müraciət edin. Yaxud filan çatışmazlıq xərcəng (və s.) xəstəliyi yaradar, təcili bu dərmanı alın.

Bunlar öz ciblərinin xətrinə insanları qorxudur, açıq-aşkar təhdid edirlər. Bu vicdansızlara deyən yoxdu ki, belə olmaz. Hətta o problem doğrudan da ciddi fəsadlar yaradarsa, bunu qorxutmadan, təhdidsiz çatdırın insanlara. Məsələn deyin ki, "sağlamlığınız naminə vaxtında üstünə düşmək məsləhətdir, filan dərmani almaq faydalıdır" və s.

MƏNCƏ BU MƏSƏLƏ EFİR STANDARTLARINDA, REKLAM QAYDALARINDA HANSİSA FORMADA TƏNZİMLƏNMƏLİDİR.

Mənə kömək edin

Hörmətli redaksiya!

Mən 1991-ci ildə Laçın rayonunda doğulmuşam. Ailədə dörd qardaş, bir bacı olmuşuq. Məlum hadisələr nəticəsində biz də el-obamızdan didərgin düşüb Göyçayın Qaraməryəm kəndində məskunlaşmışam. Ananım himayəsində böyükən ailəmən birtəhər özünü bu günümüze gətirib çıxarıbdi. Artıq neçə ildir ki, mən ananımla birlikdə yaşayıram. Qardaşlarım və bacım bizdən ayrı qalırlar. Bu məktubu sizə yazmaqdə bir məqsədim var. O da sizdən umduğum köməkləkdi.

Bildirirəm ki, 2008-ci ildə yaşadığımız ərazidə çobanlıq edirdim. Qoyun otaran vaxtı əlimdəki ov tüfəngi ehtiyatsızlaşdırıb və ayaq barmağımı itirdim. O vaxtdan şəhərənək olmuşam.

Məsələni aidiyəti qurular da araşdırıblar və vəziyyətimdən xəbərdardılar. Mən bu yaşimdə ananım aldığı təqədümün ümidiñə qalmışam. Rayonda müraciət etdiyim Sosial Təminat İdarəsi və digər qurular mənə heç bir köməklilik göstərmir. Yəni əsil kimi mən qeydə almırlar. Bəlkə bu məsələdə siz mənə kömək edəsiniz və yaxud da aidiyəti qurularla mənim şikayətimi çatdırırasınız. Bununla da ana təqaüdü ümidiñənən yaşıyan bir ələlə yardım etmiş olarsınız.

Sizə inanıram və ümidiñən sizədir.

Cəfərov Vüsal Cavanşir oğlu

Qarabağın hər qarışına: dağına, dərəsinə, yaylağına, meşəsinə, keçidlərinə, düzənlərinə şəhid qanı çılənib. Neçə-neçə evlərin işığı məhz Qarabağ uğrunda müharibələrdə söñüb. Bu üzdən o torpaqları əvvəlkindən daha çox sevmək, daha çox qorumaq borcumuzu. Eyni zamanda Qarabağ üçün canını qurban vermiş iidləri də unutmaq olmaz. Elə iidlərdən biridə Vaqif Dilqəm oğlu Bayramovdur.

şayırı. Büyük qardaşı Mehman 1992-ci ildə Qarabağ döyüşlərində şəhid olmuşdu və Vaqifin üzəyində düşmənə nifret, ermənilərdən qisas almaq hissi elə o gündən başlamışdı. 1986-ci ildə Naftalan şəhər İ.Nəsimi adına tam orta məktəbin. 8-ci sinfini bitirib sənədlərini C.Naxçıvanski adına Hərbi liseyə verdi. Oranı bitirdikdən sonra Bakı Ali Komandanlıq Məktəbine qəbul oldu. 2001-ci ildə "Motoatıcılıq" ixtisas-

olunur. 2012-ci ilə kimi qəhrəmancasına şəhid oldu.

Aprelin 11-i isə Vaqif Bayramov doğulduğu Naftalan şəhərində son mənzile yola salınıb. Dəfn mərasimine minlərlə şəhər sakini ilə yanaşı, şəhidin qulluq etdiyi hərbi hissənin əsgərləri və zabitləri də qatılıb. Dəfn mərasiminin sonunda yaylım atesi açılıb və kapitan Bayramov uğrunda şəhid olduğu torpağa tapşırılıb.

Hərbçi olduqdan sonra ermənini diz çökdürəcəyi günü həsrətlə gözledi. Nəhayət Aprel döyüşləri əlinə düşən ilk fürsət oldu.

Ömrünün 25 ilini hərbiyə həsr edən Kapitan Vaqif Bayramov 2016-ci ilin aprel ayında Azərbaycan-Ermənistən temas xəttində baş verən "Aprel döyüşləri" zamanı

Vaqif Bayramov ölümdən sonra göstərdiyi qəhrəmənlığa görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə" III dərəcəli medalı ilə təltif edilib.

Vaqif Bayramov ailəli idi, bir oğlu və iki qızı bizlərə yadigar qalıb.

Əntiqə Rəsəd

O, 1979-cu ilin 25 dekabr günündə Naftalan şəhərində anadan olub. Orta məktəb illerindən hərbçi olmayıq qarşısına məqsəd qoyub.

Çünki helə kiçik yaşlarında qıtası hissiliyənən təqib komandiri təyin

sı üzərə məktəbi bitirən Vaqif Müdafiə Nazirliyinin əmri ilə "Leytenant" rütbesinə layiq görülür.. Daha sonra Bakı şəhər Silahlı Qüvvələrin TTM-nə daxil olur, oranı bitirib hərbi hissələrin birinə təqib komandiri təyin

Şuşanın idman tarixindən yazan ilk şusalı tədqiqatçı-jurnalist

Təntuma. Əbülqasım Novruz 1951-ci ildə Şuşa şəhərinin Mamayı məhəlləsində dünyaya gəlib. 1969-cu ildə Şuşa şəhər Hüsnü Hacıyev adına 4 sayılı orta məktəbin ilk məzunlarından biri olub. Sovet ordusu sıralarında hərbi xidmət keçib (1969-1971). Birinci Qarabağ döyüşlərində iştirak edib. Ehtiyatda olan zabitdir.

1974-cü illərdə Şuşa Pedaqoji məktəbinin Bədən tərbiyəsi və idman şöbəsini, 1979-cu ildə isə Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutunu bitirmişdir. 1974-cü ildə Şuşa rayon Uşaq Gənclər İdman Məktəbində fəaliyyətə başlamış, 1983-cü ildə isə həmin məktəbə direktor təyin edilmişdir. Hazırda həmin vəzifədə çalışır.

-Bildiyimizə görə siz Şuşanın futbol tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycanın birinci divizionunda çıxış edən "Şuşa" futbol komandasının yaradıcısı olmuşsunuz.

-Bəli, mən 2009/2010-cu ildə "Şuşa" futbol komandasını yaraddım (idman məktəbinin rəhbərliyindən ayrılmamaq şərti ilə) və komandanın baş məşqçisi kimi fəali-

yət göstərməyə başladım. Kəməndəmizin tərkibinə əsasən Şusalı futbolcuları dəvət etdi və yarışlarda ürkəcan nəticələrə imza atdıq.

-Siz həm də Şuşanın idman tarixini araşdırın və bu istiqamətə kitablar yazan ilk tədqiqatçınızınız

-Təvəzükərlərdən uzaq olsa da, deməliyəm ki, Şuşanın idman tarixi mən həmişə düşündürüb. Həmişə çalışmışam ki, mədəniyyət, ədəbiyyat, incəsənət beşiyi olan Şuşanın idmançılarını və idman mədəniyyətini tədqiq edərək ictimaiyyətə çatdırıram.

-Bu sahədə hansı kitablarınız çap olunub?

-Şuşanın idman tarixindən bəhs edən "Şuşanın idman tarixi və idmançıları" adlı ik kitabım 2010-cu ildə işq üzü görmüşdür. 2013-cü ildə çapdan çıxan "Şuşa futbolu" adlı ikinci kitabım Şuşanın futbol tarixindən, məhəllə futbol komandanın maraqlı görüşlərindən, uşaqların, yeniyetmələrin, gənclərin və yığma futbol komandalarının müxtəlif illərdə, şəhər, rayon, vilayət və respublika üzrə keçirilən yarışlarından, turnirlərdən, "Qala" futbol komandasının yaranma-

sından və fəaliyyətindən bəhs edir. Eləcə də "Şuşalı Qaçay pəhləvan", "Şuşada voleybolu sevirdilər" (bu kitab idmandan bəhs edən kitablar içərisində ilin qalibi olub), "Şuşalı güləşçilər" (Azərbaycan İdman Jurnalıstları Assosiasiyyası 2019-cu ildin idman laureatlarının adlarını açıqlanması nominasiyasında qalib seçilib), "Şuşalı laynşman Tofiq Bəhramov" adlı kitablarım Şuşanın idman tarixinə və idmançılarına həsr olunmuşdur.

-Əbülqasım müəllim, siz həm də peşəkar jurnalist kimi dövri

mətbuatda davamlı olaraq çıxış edirsiniz.

-Uzun illər "Şuşa", "Qarabağ", "İdman", "Futbol plus", "Olimpiya dünyası" qəzetlərində və bir sıra idman jurnallarında Şuşanın idman tarixi və idmançıları barədə 150-yə yaxını məqaləm dərc edilib. İdman sahəsində səmərəli fəaliyyətimə görə "Qızıl qələm" media mükafatına layiq görülmüşəm. Azərbaycan Jurnalıstlar Birliyinin, Azərbaycan İdman Jurnalıstları Assosiasiyyasının üzvüyəm. Təvəzükərlərdən uzaq olsa da, səhəbə təltiflərənən düşmüşəm, deməliyəm ki, Şuşa Uşaq Gənclər İdman Məktəbinə rəhbərlik etdiyim 37 il ərzində, 46 millikpedaqqi fəaliyyətim dövründə dəfələrə idmanda qazandığım uğurlara görə Gənclər və İdman, eləcə də Təhsil Nazirlikləri tərəfindən, o cümlədən də idman cəmiyyətləri tərəfindən diplomlar, fəxri fərmanlar, kuboklar və qiyaməli hədiyyələrlə mükafatlandırılmışam. 2015-ci ildə isə "Tərəqqi" medalına "Azərbaycanın Bədən Tərbiyəsi və İdman Əlaçısı" döş nişanına layiq görülmüşəm.

Eyni zamanda şəhəri arxivimdə monim idman həyatımla, pedaqqi

fəaliyyətimlə, iştirak etdiyim yarışlarla, turnirlərlə, çempionatlarla, məhəllə, şəhər, rayon, yoldaşlıq, vilayət, Respublika biorincilikləri ilə bağlı 1700-dən artıq foto-şəkilərim qorunub saxlanılır.

-28 illik ayriqdan sonra Şuşaya qədəm qoyarkən ilkin olaraq ziyanət edtiyiniz yer?

-Öncə Cıdır düzüne qalxıb bayrağımızı dalgalandıracaq və himnımızı oxuyacağam.

Sonra evimizə gedib üzümüzü divarımıza sürtüb hönkür-hönkür ağlayacağam.

-Şuşada görəcəyiniz işlər?

-Planlarım çoxdur. Əvvəlcə "Qala" futbol komandasını yenidən bərpa edəcəyəm. Yaxşı futbolcuları komandamıza cəlb edib respublika çempionatına qoşulacağıq. Ən başlıcası Şuşaya yetməkdir. Orada işimiz çox olacaq. Gelişimiz möhətəsəm olacaq, əziz Şuşa!

-Əbülqasım müəllim, sizə gələcək işlərinizdə yeni-yeni nailiyətlər arzulayırıam.

-Sağ olun!

Faiq Şükürbəyli,
Azərbaycan Jurnalıstlər
Birliyinin üzvü

ƏDALƏT •

26 dekabr 2020-ci il

VAQİF YUSİFLİ,
filologiya elmleri doktoru

ŞAİRLƏR BİR DƏFƏ DOĞULUR...

Deyirlər ki, daha yaxşı şeirlər yazılılmır, şairlərin sırası geniş, amma hani altmış, yetmiş, səksəninci illərdə yazılıan o gözəl şeirlər... Bəlkə də bu sözdə bir həqiqət var. Mən şeir sözü ilə bazar sözünü qətiyyən eyniləşdirmək və ikisinin qoşalığından yaranan "şeir bazarı" ifadəsini işlətmək istəməzdəm. Amma altıncı sınıf şagirdindən tutmuş hansısa bir tanınmış akademik qədər hamı "şeir" yazırsa və bu "şeirlər" əksər qəzətlərin, jurnalların səhifələrində və kitablarda əks olunursa, içi də, mahiyəti də əsl poeziyadan bir zərrə belə sənin ürəyinə gedib çatırsa, səni düşündürmürsə, bu "şeirləri" yazmağa dəyərmi? Vaxtilə, keçən əsrə, 1845-ci ildə V.Q. Belinski yazırkı ki: "Şair olmaq indi o deyil ki, quş kimi melodik səslər çıxarıb civildəyəsən, şair olmaq-poetik obrazlarla düşünmək deməkdir... O poeziyanın ki, kökləri özü-özünə vurulmuş, özündən bədgüman şəxsiyyətin şلتəğində, kədərində, yaxud sevinclərindədir və bu şəxsiyyət ki, toyuq öz yu-murtalarının başına hərlənən kimi, özünün bu gözəl hissələri ilə əl-ləşib vurnuxursa-bu cür poeziya diqqət əvəzinə nifrətə layıqdır".

Amma müasir Azerbaycan poeziyasını bu "quş kimi civildəyənlər-dən" deyil, sözün əsl mənasında poetik istedadların varlığı ilə düşünmək gərək... O şairlərdən biri də Kəramətdir (Kəramət Rza oğlu Şükürov). Kəramət Gəncədə Pedoqoji İnstitutunun filologiya fakültəsinə bitirib, bunu yazmaya da bilərdim, amma Kəramət döndə-döndə xatırlayır ki, mənim içimdəki şeir odunu şölənlərən bir insani-müəllimim-füzulüşənas Sabir Əliyevi heç unuda bilmirəm. Elə ilk şeirlərini də tələblik ilərində yazıb.

Kəramətin ilk şeirləri ilə 2020-ci ildə "Azərbaycan" jurnalında çap edilmiş şeirlərini müqayisə elədim. Təbii ki, o ilk şeirlərlə son illərdə yazdığı şeirlər arasında inkişaf (sözlə, içindəki ovqata-əhval-ruhiyyəyə, bədii təsvir vasitələrinin, sözün rənglərinin yeni-yeni çalarlar kəsb etməsinə, metaforik düşüncə tərzinin get-gedə aparıcı əslubi bir möziyyətə çevriləsinə) açıq-aydın nəzərə çarpır. Dəyişilən, yeniləşən budur. Amma dəyişməyən nədir? Dəyişməyən Kəramətin şair sifətidir. Sifət şair üçün təkcə üz cizgisi (qaş, göz, dodaq deyil), şair sifəti əsl şairlər üçün poetik düşüncə tərzinin (obrazlarla düşünmək, sözün rəngarəng çalarlarını üzə çıxarmaq, qeyri-adı təsbihlər, metaforalar, bədii təzadalar, epitetlər düzünmü ilə seçilmək) özünəməxsusluğudur. Gəlin, sözümüzü isbatə yetirək. 1979-cu ildə yazılmış "Ömrüm" şeiri:

Pişik səssiz iştahla,
Yaxınlaşır budaqda
Mürgüləyən sərçəyə,
Tir..tip..tir...
Edama aparıram ürəyimi.

Sərçə səadətindən,
Pişiyin gözlərindən keçirəm.
Aydınlıqla qaranlığı,
Qarışdırıb içirəm.
Yellənirəm yelləncəkdə
Gündoğanla günbatanın
arasında.
Əlindəki çubuqla,
Döyür, döyür Yer adamları
"Sevgilinin adını de!"
Hələ ad qoyulmayan,
Sevdalar içində gülümsayıram.

Yetmişinci illerin sonları üçün bu tipli şeirlər heç də qəribə, gözlənilməz, "xatalı" deyildi. Artıq Əli Kərim, Vaqif Səmədoğlu, İsa İsmayılləzadə, Ələkbər Salahzadə, Camal Yusifzadə belə şeirləri çox yazmışdalar, yəni seirdə yeni, modern istiqamətin axarını yaratmışdalar. Kəramət də yəqin bu istiqamətin, metaforik düşüncə tərzinin yönünü tutmuşdu. Amma məsolə orasıdır ki, bu şeirdəki fikir və bu fikrin ifadəsi üçün işlənən metaforalar Kəramətinə məxsus idi. Və Kəramət o ilk şeirlərdən ta bu gün qədər sözü Kəramət kimi xırdalamağın, böyütməyin, metaforik səpgidə ifadə etməyin yolunu tutdu.

İndi isə 2019-cu ildə yazılan "Səni sevmək" şeirinə müraciət edək. Görək on minlərlə sevgi şeirləri içində Kəramətin bu şeiri azacıq da olsa seçilirmi?

*QADAĞAN ZONASINA girmək
"Təvbə" demədən
Allahın üzünü görmək
əllərini...
hə, hə, əllərini müqəddəs
kitablar kimi
ələ almaqdi.
Sonra nadir? Bilirsənmi?
uyurkən, soyuq olmasın deyə
üstünü ehmalca örtməkdi
qarşına çıxanları bağrına basıb
öpməkdi.
Səni sevmək.
Bu mənasız "Həyat" a
Məna qatmaqdi.*

Pis deyil. Xüsusilə, "səni sevmək-Allahın üzünü görmək", "əllərini müqəddəs kitablar kimi ələ almaq"- təzədir. Bunlar -Kəramətin sevgi haqqında düşüncəsinin özünməxsus ifiadəsidir. Amma Kəramətin kəramətliyini səciyyələndirən onlarla şeirlər var ki, mən o şeirlərən birini misal getirəcəyəm: "Heykəller dağlara qaçacaq".

Bəriyə dur,
qulağına piçıldayım
Heykəllər bir gün
dağlara qaçacaq
Hamılə qadına bənzər qəbirlər
ölüləri doğacaq.
Çiçəkləyən saçların qaralacaq.
Hardan bildim, sorsana.
Qızılıqlı qoxuyur
Əlindəki sarımsaq.

Təmiz assosiativ düşüncə tərzinin ifadəsidir bu şeir. Əgər Kəramət indi 63 yaşında deyil, 83 yaşında ol-

saydı və bu şeiri altmışinci illərdə qələmə alsayıdı, yəqin ki, Məmməd Rahimin qəzəbinə tuş gələrdi. Bu nədir? Necə yəni "heykəllər dağlara qaçacaq"? Necə yəni "hamilə qadına bənzər qəbirlər ölürlər doğacaq"? Necə yəni "qızılıqlı qoxuyur əlindəki sarımsan"? və s. Amma indi şeirinizin poetik imkanları, assosiativliyi o qədər zənginləşib ki, bu tipli şeirlər müasir oxucu (!) üçün qəribə və gözənləilməz reaksiya doğurmur. Rəhmətlik şair və şeir tədqiqatçısı Arif Abdullazadə yazırkı ki: "Assosiativ təfəkkür daha incə və zahirən daha mürəkkəb ümumiləşdirmələr vasitəsilə meydaqna çıxır. Burada bənzəyənlə bənzədilən arasında "məsəfə" daha uzun olur, mənə dərinliyi daha lakonik ifadə tərzinə əsaslanır, ümumi məzmun, konkret hiss və fikir çox zaman yada salmaq və düşündürmək yolu ilə yaranır. Assosiativ təfəkkür obrazlı təfəkkürün on yüksək formasıdır". Kəramətin şeirlərində də bu poetik təfəkkür tərzi ötər yox, daimidir. Necə ki: "Əzizim, sabahın xeyir. Limanda bətən söyüdəm gəmim gəlmir ki, gedəm". Necə ki: "and yerləri küçələrdə xəzəldi Məlekələr də ayaqqabı yayaq". Bir bədii təzad nümunəsi: "Unudulan bir yerdə YER kürəsi, bir qucaq çıçəyə bənzər, yada ki, üstünə "Bura zibil atmayıñ" yazılın imiri zibil qabına". Və bir də "Açı olur xəzəllərin tüstüsü: o səbəbdən ki- Bir də görürsən ki, qolların yoxdu Əllərinə uzağmışan xəzel üçün, Bir də görürsən ki əllərin saralıb tökülb, üzünə tutmağa əllərin yoxdu". Mən mərhüm deməyə dilim gəlmədiyi Ələkbər Salahzadənin assosiativ təfəkkür tərzindən doğan şeirlərinin təsirindən hələ də ayrılmamışam, Kəramətin də bir sira şeirləri məndə o təsiri yarada bilir.

Amma Kəramət həm də ənənəyə bağlı şairdi. O, təkcə "heykəlləri dağlara uçurmur", həm də çıçək qızıllara, ipək qarılara, dünyanın bu gününə, şəhidlərə heç bir assosiativ düşüncə ilə yanaşmır. Nə yazsa yaxşıdır? Öncə bir sevgi şeirini misal götürürüm, "pis deyil" dedim, indi isə "cox yaxşıdır" deyirəm::

*Atılıb getməkdən kimsə ölmədi,
Gedəcək yerim yox getmək yerinə.
İlahi söz gəzdim, tapa bilmədim
"Mən səni sevirəm" demək yerinə.*

*Dünya kompüterin canı boydadı,
İnternet yaddaşa köçür yuxunu.
Ağlamaq, sizləmək bizdə qayadır.
Gülüşə döndərrəm sənin ahını.*

Kəramətin şeirləri barədə sözümüzə bitirmek istəyirəm. Vaxtilə onun bir şeirlər kitabına bir resenziya yazmışdım və sonda söyləmişdim ki, "Kəramətin baharı gelib". Sevinməyə dəyər ki, o, bir şair kimi yerində saymayıb, indi əsl baharını yaşayır-cunkü şair üçün məcazi mənada xəzana, qışa, bürkülü yaya keçmək çox vaxt uğursuzluğa aparır. Çünkü əsl şeirlər bir dəfə doğulur...

Azad Mirzəcanzadə fenomeni

"Mən düşünürəm ki, insanların çoxu bədbəxtliyə savadsızlıqdan yox, sadəlövhülük-dən düşür olurlar. Bu cəhət mənim xalqımı xasdır. Çox vaxt öz səhvələri ucbatından bədbəxtliyə düşür olundular, buna eynən düşünüləməmiş addım atlığından dərk etməyən uşaqlar kimi sadəlövhülük üzündən düşür olundularını anlamırlar. İlk növbədə özüm haqqında demək istəyirəm. Mən orta adamam, lakin peşəkaram. Bizdə məndən xeyli istedadlı adamlar var, lakin onların bəzilərində dözmə və səbr çatır. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan istedadlarının sayına görə bütün sivil ölkələri qabaqlayır". Bu dəyərli fikirlər dünya şöhrəti neftçi alim Azad Mirzəcanzadənin müsahibəsində götürülmüşdür. Büttövlükdə həmin müsahibə E. Şahbazov və E. Kazimovun müəllifi olduqları "Akademik Azad Mirzəcanzadə-Neft elminin fenomeni" kitabında verilmişdir.

Kitabın annotasiyasında qeyd olunduğu kim təqdim olunan monoqrafiya XX-XXI əsrlərin dahi Azərbaycan alimi akademik Azad Mirzəcanzadənin həyat və yaradıcılığına, pedaqoji fəaliyyətinə, neft sənayesində fundamental işlərinə, elmi əsərlərinə həsr olmuşdur. Dünya neft elminə xüsusi töhfələr vermiş Azad Mirzəcanzadə öz fəlsəfi dühəsi, fitri istedadı və ensiklopedik bilgiləri ilə bu gün də fenomen olaraq qalmaqdadır. Ömrünün son illərini neft sənayesində nanotexnologiyaların yaradılması ideyasına həsr edən alimin tələbləri elmi cəhətdən bu gün də ciddi şəkildə araşdırılır və tətbiq olunur.

Geniş oxucu kütłesi üçün nəzərdə tutulan kitabın elmi redaktoru AMEA-nın akademiki İbrahim Quliyevdir.

Akif Əhmədgil

Maykl Ceksonun ferması 22 milyon dollara satıldı

Maykl Ceksonun ABŞ-in Kaliforniya şəyalətindəki ferması 22 milyon dollar satıldı. 2015-ci ildə 100 milyon dollar satışa çıxarılan fermanın bəzər ucuz qiymətə alan milyarder Ron Burkle ol-

du. Pop kralı Maykl Ceksonun 1987-ci ildə qədər yaşıdığı 100 min hektarlıq ərazilər sahib olan ferma zəyəncə parkı, heyvanat baxçası və gəzinti üçün qatar sistemi var idi.

Əyləncə parkı və qapıdakı "Neverland" sözü Ceksonun ölümündən bir müddət sonra ləğv olundu və mülkün adı "Çinar ferması" olaraq dəyişdirildi.

Görənləri heyran edən İnsuyu mağarası

Türkəyən turizmə açılan ilk mağarası Burdur'daki İnsuyu mağarasını bu il 65 min adam ziyarət etdi.

İçindəki irili-xurdalı 9 göl qurusu da ziyarətçilərin diqqəti ni çəkməyə davam edən İnsuyu mağarası 2019-cu ildə 114 min 253 nəfər tərəfindən ziyarət edilmişdi. Burdur-Antalya avtomobil yoluñun üstündə, Burdur 13 km uzaqlıqda yerləşən bu mağara 597 m uzunluğunda bir mağaradır.

Eminquey

Cavanlığın və sağlamlığın eleksiri: Cürcədilmiş buğda

Cavanlığı və sağlamlığı qoruyan elə məhsullar var ki, çoxumuz onları hansı keyfiyyətlərə malik olduğunu bilmirik.

Dünyaca məşhur həkimlər zəngin kimyəvi tərkibə malik olan bu qarışq həqiqətən cavanlığı qoruyur, bir çox xəstəliklərin inkişafının riskini azaldır. Bu qarışq əsl cavanlıq və sağlamlıq eleksisridir.

Cürcədilmiş buğda və qocalma prosesləri...

Mütəxəssislər bildirir ki, cürcədilmiş buğda həzm sisteminin fəaliyyətini yaxşılaşdırır, sinir sisteminin fun-

ksiyalarına müsbət təsir edir, immuniti gücləndirir, xərçəng xəstəliklərin profilaktik vasitəsi sayılır.

Cürcədilmiş buğdanı müntəzəm olaraq qəbul edən insanlar iş qabiliyyətinin, fəaliğin artmasını hiss edirlər.

Adı buğda ilə müqayisədə cürcədilmiş buğdanın kimyəvi tərkibi xeyli dəyişilir. Cürcədilmiş buğda zülal-lar, E, B qrupu vitaminləri, sink, də-

mir, kalium və s. mikro- və makroelementlərlə çox zəngindir.

E vitamini orqanizmdə gedən qocalma prosesləri ilə mübarizə aparır, bərpa proseslərini sürətləndirir.

Cürcədilmiş buğda B qrupu vitaminləri ilə zəngindir

Bu vitaminlər sinir və mədə-bağışaq sistemləri üçün çox vacibdir.

Cürcədilmiş buğdanın tərkibində olan fol turşusu orqanizmin qanyaratma funksiyası üçün çox vacibdir. Həmçinin fol turşusu hamilə qadınlardır üçün ən vacib olan vitamindir. Fol turşusu döldə sinir sisteminin qusur-

larının qarşısını alan əsas vasito kimi tanınır. Məhz bu səbəbdən həkimlər bütün hamilə qadınlara fol turşusunu həb şəklində təyin edirlər.

Cürcədilmiş buğda həmçinin sink-lə də zəngindir. Sink insanın immun sistemində çox müsbət təsir edir, dərinli qocalmaqdan saxlayır. Bu xüsusiət qadınlardır üçün vacibdir. Kosmetik sənaye tərkibində cürcədilmiş buğda olan çoxsaylı krem və maskalar isteh-

sal edir. Sink insanın cinsiyət sisteminin normal fəaliyyəti üçün də çox vacibdir. Xüsusilə bu kişirələ addır. Sink spermatozoidlərin hərəkətliliyini artırır. Sonsuzluqdan əziziyət çəkən kişilər bu təbii müalicəvi vasitədən istifadə edə bilərlər.

Cürcədilmiş buğdanı ev şəraitində hazırlamaq çox asandır. Dükəndən qidalı buğda alın, təmiz enli şüşə və ya minalanmış qaba töküñ, üzərinə iliq suda isladılmış tənzif qoyun və ev şəraitində saxlayın (səməni cürcətdiyimiz kimi). 1-1,5 gündən sonra buğdanı istifadə etmək olar. Cürcəti 3 mm kimi olmalıdır. Əks halda cürcədilmiş buğdanın xeyirli xüsusiyyətləri daha az olacaq.

Buğdanı əzib balla qarışdırın

Səhər tezdən ac qarına qəbul edin (balsız da qəbul etmək olar). Həmçinin buğdanı istənilən tərəvəz salatlarına, süd məhsullarına əlavə etmək olar. Buğdanı az-cürcəndir. Cürcədilmiş buğdanı uzun müddət ərzində saxlamaq olmaz (1-2 gün soyuducuda). Saxlanma zamanı cürcədilmiş buğdanın faydalı xüsusiyyətləri itir.

Cürcədilmiş buğdanı cavanlaşdırıcı maskalar tərkibində istifadə etmək olar. Bunun üçün 2 xörək qaşığı buğdanı blenderdə ozin, 1 çay qaşığı zeytin yağı və 1 çay qaşığı limon şirəsi ilə qarışdırın və təmiz üz dörisinə çəkin. 20 dəqiqədən sonra maskanı iliq su ilə yuyun və qidalandırıcı krem çəkin.

Qeyd edək ki, xarici ölkələrdə hazırlı cürcədilmiş buğda vakuüm qablaşdırılarda supermarketlərdə satılır.

Əntiqə Rəşid

Fatih Terimə 5 oyunluq cəza

Türkiyə Futbol Federasiyası "Qalatasaray"ın baş məşqçisi Fatih Terimi cəzalandırıb.

Qolaz xəbər verir ki, 67 yaşlı çalışdırıcı 5 oyunluq cəzaya məruz qalıb.

Buna onun "Fatih Karagümrük"lə oyundakı hərəkətləri səbəb olub. Matç zamanı hakimlərə sərt etiraz edən təcrübəli mütəxəssis qırmızı vərəqə almışdı. O, oyundan sonra da hakimlərə qarşı sərt etiraz nümayiş etdirib. Terim həm də 55 min 500 lira məbləğində cərimə olunub.

FİFA iki dünya çempionatını ləğv etdi

2021-ci ildə 17 və 20 yaşadək futbolçular arasında keçirilməli olan dünya çempionatları baş tutmayıcaq.

Qolaz xəbər verir ki, bu qərarı dənənin ali futbol qurumu koronavirus səbəbindən verib. Turnirlər müvafiq olaraq, Peru və İndoneziyada keçirilməli idi. Yeni qərara əsasən, hər iki ölkə əvvəlcədən planlaşdırılan dünya çempionatlarına 2023-cü ildə ev sahibliyi edə biləcəklər.

Qeyd edək ki, U-17 yığmaları arasında son çempion Braziliyadır. Ukrayna isə U-20-də son çempiondur.

Yaponiyadakı "Yeməli qardaş" restoranının açılışından 3 il keçdi: Hannibalizm...

Bu gün Yaponianın paytaxtı Tokio şəhərində tam qanuni əsaslarla fəaliyyət göstərən və müştərilərinə insan ətindən hazırlanmış yeməklər təklif edən restoran açılmasının 3 ili tamam oldu.

Dünya mediasının 2017-ci il dekabr ayının 24-də çəqinqılıqla izlədiyi həmin açılış mərasimi yalnız hələlik Yaponiyada fəaliyyət göstərir.

Lenta.ru saytının verdiyi məlumatə görə 3 il əvvəl açılan restoranın adı da fəaliyyətinə müvafiqdir - "Yeməli qardaş". Bil-

dirilir ki, buradakı yeməklərin qiyməti 100 avrodan 1000 avroya qədər dəyişir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Yaponiya hökuməti hələ 2014-cü ildə hannibalizmi legal elan edib. Bu ölkənin istənilən sakini dünəyassını dəyişərkən cəsədini hər hansı restorana vəsiyyət edə bilər. Bunun müqabilində onun ailəsinə 35 min avro ödənilir.

Xüsusi qeyd: Hannibalizm - öz nəslindən olanı yemək deməkdir. Adətən yırtıcı heyvanlar arasında baş verir deməyi çox istərdik. İnsanlarda kannibalizm qədim dövrlərdən mövcud olmuşdur. İndiki dövrde isə kaniballar psixi pozuntulu insanlardır. Onların həyatı qorxu filmləri üçün əsl sənədaridir. Bu filmlərə ürəyi zəif olanların baxması məsləhət görülməyəcək, eləcə də bu məqaləni oxumaları..

Əntiqə

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS

Baş redaktor:

İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalət" qəzeti bilgisayar mərkəzində yüksələr sehfelenmiş və "Son dakika" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müelliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h/h

Müxbir hesab: 0137010001994

S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N:

3807001941100451111 VOEN: 1300456161

İndeks: 0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı, AZ-1073, Mətbuat prospekti, 529-cu mahalla,
"AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə.

Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru

adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 2000

Sifariş: 25

Çapa imzalanmışdır:

25.12.2020

Dünyanın ən sürətli polis maşınları

Avropada cinayətkarlar adətən lüks və sürətli maşınlardan istifadə edirlər. Bu səbəbdən onları tutmaq da çətin olur. Buna görə də bir çox ölkələrdə bir çox polis bölmələrinin "sürətli maşın" kvotası var. Sizə Avropanın bəzi ölkələrinin ən sürətli polis maşınlarını təqdim edirik.

Almaniya Mercedes Brabus, CLS Roket

Bu avtomobil saatda 370 km sürət yığır. Bu ana kimi bütün sınaqlardan üzüağ çıxıb. Dörd təkərin dördü ilə də tormozlaya bilir. Bu da onun yüksək sürətə getsə belə dəha tez dayanmasını təmin edir.

Amerika Steeda Ford Mustang GT Police Interceptor

777 at gücü olan, saatda 320 km sürət yığa bilir.

Böyük Britaniya Lexus IS-F

İngilis polisi bu avtomobili 12 ay ərzində sınaqdandan keçirtdi və bəzi bölgələrdə istifadəyə verildi. 5 litrik V8 mühərriki var və 4,7 saniyədə 100 metri qət edir. 270 km sürətə malikdir.

Hollandiya Opel Speedster

İtalya Lamborgini Huracan

İtalya polisi yol hərəkətini pozan sürücüləri bu avtomobilə qovur. Zaman-zaman da xəstəxanalarla orqan nəqli üçün istifadə olunur. İnsanlara xidmətdən başqa bir yerde istifadə olunması qadağandır.

Eminqey

Ağacəfər Həsənli, Tofiq Nurəli, Vəqif Bəhmənli və Əbülfət Mədətoğlu ailə üzvləri ilə birlikdə dostları Oqtay Abbasova, həyat yoldaşı KİFAYƏT xanımın vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

ƏDALƏT •

26 dekabr 2020-ci il